

SEE MORE JESUS · WANTTOSEEMORE.COM

Yesus Eenyu? — Qorannoo Macaafa Qulqulluu KJV Lakkoofsota Strong Waliin

YESUUS EENYU · MACAFA QULQULLUU KEESSA DEEMUU, URIINSA HANGA MUL'ATAATTI

Hundee Barumsa Amantii Bibilaa — Wangeela Yesus Kristos

Jecha EEGALCHAA

Waggaa dhibba torba Yesus dhalachuu dura, raajichi mucaan kun maqaa maal jedhamee waamamu ni barreesse. Kun maqaa nama tokkoof kennitu miti. Qorannoo kana dubbisuuf waan tokkos amanuun si hin barbaachisu. Fedhii ilaalu qofatu si barbaachisa. Namni lubbuun jiraatu hedduun maqaa Yesus dhaga'eera. Namoonni waa'ee isaa Macaafni Qulqulluun mataan isaa maal akka jedhu dubbisanii ofii isaaniitiif madaalan garuu baay'ee muraasa. Waan har'a amantus, waan si barsiifames, nuu biratti garaagarummaa hin qabu. Isin akka madda dhugaa irraa hubannoo keessan waa'ee Yesus bal'isuuf as jirtan nu gammachiisa. Wal'aansoon hundi guutummaatti maxxanfameera, kanaafuu guutuu himichaa argita malee kutaa isaa qofa miti. Macaafni Qulqulluun waan tokko ifatti yeroo dubbatu, qorannoon kun akkas jechuudhaan hima. Xumurri tokko caqasawwan wal cinaa kaa'uudhaan yoo argame, qorannoon kunis akkas jechuudhaan hima. Wanti as jiru kamiyyuu dubbii nama tokkoo qofa irratti hin hundeeffamu. Ammaan tana waan raajichi barreesse dubbisi.

RIIFENSA BANUU

Isaayyaas 9:6 Mucaan nuuf dhalateera; ilmi nuuf kennameera; mootummaan gatiittii isaa irra jiraata. Innis Gorsaa Dinqisiisaa, Waaqa Jabaa, Abbaa Bara baraa, Mootii Nagaa jedhamee ni waamama.

MUCHAA TOKKO NUUF DHALATE + ILMI TOKKO NUUF KENNAME → MAQAAN ISAA WAAQA JABAA JEDHAMEE WAAMAMA.

Waggaa dhibba torba dhalachuu Yesuus dura, raajichi ijoolleen kun "Waaqa Jabaa" jedhamee waamamuu akka barreesse. Daa'imni Yesuus godaa beeyladaa keessa ciise. Caqasicha suuta dubbisi. Caqasoonni kunneen ergaa guutuu qorannoo kanaa ni ibsu.

A. WAAQA "KOTTAA (LET US)" JEDHE — WAAQA TOKKO, WARRA DUBBATAN TOKKO OL

A1. Uumama 1:26 Waaqnis, “Kottaa akka bifa keenyaatti, akka fakkeenya keenyaattis nama uumnaa; isaanis qurxummii galaanaa irratti, simbirroo samii irratti, horii irratti, lafa hundumaa fi uumamawwan lafa irra munyuuqan hundumaa irratti aangoo haa qabaatan” jedhe. (27) Kanaafuu Waaqni akka bifa isaatti nama uume; akka bifa Waaqaatti isa uume; innis dhiiraa fi dubartii taasissee isaan uume.

NAMA FAKKEENYA KEENYAAN, BIFA KEENYAAN HOJJENNA → WAAQAYYOO NAMA BIFA ISAATIIN UUME.

(Yaada koo dhuunfaa: Uumama 1:26 fi Uumama 1:27 walitti dubbisi. Garaagarummaa lamaan gidduu jiru hin salphisin. Uumama 1:26 "nu" fi "keenya" jedha. Uumama 1:27 "fakkaattii isaa" fi "Waaqayyo uume" jedha, lamaan isaaniis muuxannoo tokkichaa ta'ani. Kitaabni Qulqulluun caqasa lamaan kana dhiifama malee wal bira qabee dubbata. Kitaabni Qulqulluun lamaan isaanii salphaatti ni dubbata.)

A2. Uumama 3:22 Waaqayyo Waaqnis, “Kunoo namni waan gaarii fi waan hamaa beekuudhaan nu keessaa akka isa tokkoo ta’eera. Ammas harka isaa hiixatee, ija muka jireenyaa ciratee nyaachuun, bara baraanis jiraachuun isaaf eeyyamamuu hin qabu” jedhe.

NAMICHI AKKA ISAA TOKKOO KEENYA TA’EE, WAAN GAARII FI HAMA BEEKA.

A3. Uumama 11:7 Kottaa mee gad buunee, akka isaan wal hin hubanneef afaan isaanii waliin dhoofnaa!”

KOTTAA GAD HAA BUUNU, AFAAN ISAANIIS HAA JEEQNU.

A4. Isaayyaas 6:8 Anis sagalee Gooftaa kan, “Ani eenyunan ergadha? Eeniyutu nuuf deema?” jedhu nan dhaga’e. Kana irratti ani, “Kunoo anuu jira. Na ergi!” nan jedhe.

EENYUNAN ERGA? EENYUTUS NUUF DEEMA?

(Yaada koo dhuunfaa: Isaayyaas 6:8 sirriitti ilaali. Kaayyoon sun mataan isaa sirna lachuu murna tokko keessatti qaba: "Ani eenyu erga" fi "eenyu nuuf deema." Dubbataan tokkichi haala tokkichaa fi haala baay'inaa walitti fayyadama. Kun dogoggora barreeffamaa miti, Waaqni immoo jecha baay'inaa mataa isaa kophaa ibsuuf fayyadamuu mitii. Fakkeenyi kanaa deddeebi'ee, kitaabota Macaafa Qulqulluu adda addaa hedduu keessatti, waggoota dhibbaa hedduuf ta'ee mul'ata.)

A5. Keessa Deebii 6:4 Yaa Israa’el dhaga’i; Waaqayyo Waaqni keenya Waaqayyo tokkicha.

[H259 echad ■]

YAA ISRAA’EL DHAGA’I; WAAQAYYO WAAQNI KEENYA WAAQAYYO TOKKICHA.

(Yaada koo dhuunfaa: Keessa Deebii 6:4 qorannoo guutuu kana bulcha. Waaqni tokko qofa jira, tokkicha - lama miti, sadii miti, hedduu miti. Wabiin qorannoo kana keessaa Waaqa lammaffaa akka jiru argisiisu kamiyyuu dogoggoraan dubbifameera, Keessa Deebiin 6:4s qormaata kanaaf ti. Jecha Ibrootaa kan wabiin kun "tokko" jechuuf itti fayyadame hubadhu. Jechi sun echad jedhama. Innis jecha yeroo galgalaafi ganamni GUYYAA TOKKO jedhamanitti fayyadamame, guyyaan kutaa lama qabaatu illee, akkasumas yeroo dhiiraafi niitiin isaa FOON TOKKO jedhamanitti, isaan namoota lama ta’anii jiraatanis, wajjin walfakkaata. Kitaabni Qulqulluun jecha "tokko" kan nama tokko ol of keessaa qabachuu danda’u filate. Uumamni 1:26 ergasii Waaqayyo "kottaa" jechuun dubbatee galmeessa.)

A6. Isaayyaas 45:5 Ani Waaqayyo; ana malee kan biraa hin jiru; ana malee Waaqni tokko iyyuu hin jiru. Ati na beekuu baattu iyyuu, ani sin jabeessa;

ANI WAAQAYYO + ANA MALEE KAN BIRAA HIN JIRU + ANA MALEE WAAQNI TOKKO IYYUU HIN JIRU.

(Yaada koo dhuunfaa: Isaayyaas 45:5 gama biraa dhugaa kanaa ni ibsa; qorannoon kunis waan kana irraa hin baqatu. Waaqayyo ifatti ni ibsa, isa malee Waaqni biraa akka hin jirre. Wanti fuulaaleen kanneen hafan argatan kamiyyuu, Waaqa lammaffaa dabaluu gonkumaa hin danda’u. Wanti isaan dhugumaan argatan garuu, Waaqa lammaffaa caalaa nama dinqisiisuu fi gaarii ta’e dha: Waaqa tokkicha mataa isaa namootaaf beeksisu.)

B. ISA ERGAMAA WAAQAYYOO JEDHAMEE WAAMAMU — KAN AMMAS WAAQAYYO JEDHAMEE WAAMAMU

Jechi Ibrootaa "ergamaa" jedhamee hiikame malak (H4397) dha. Malak jechuun nama ergame jechuudha. Malak ergaa nama ergamee sanaa ibsa malee, uumama nama sanaa hin ibsu. Kitaabni Qulqulluun nama ergame addaa kana waliin maal akka godhe seenaa armaan gadii keessatti mee ilaali.

B1. HAAGAAR GAMMOOJJII KEESSA — ISHEEN MAQAA ISAAF BAAFTE

Uumama 16:7 Ergamaan Waaqayyoo gammoojjii keessatti, burqaa bishaanii tokko biratti Aggaarin arge; burqaan bishaanii sunis karaa Shuuritti geessu irra ture. [H4397 malak ■] (8) Ergamaan sunis, “Yaa Aggaar, garbittii Saaraa, ati eessaa dhufta? Eessa dhaquutti jirta?” jedhe. Isheenis, “Giiftii koo Saaraa baqachuuttin jira” jetteen. (9) Kana irratti ergamaan Waaqayyoo sun, “Gara giiftii keetiitti deebi’i; gad of qabiitii isheef buli” jedheen. (10) Ergamaan Waaqayyoo sunis itti dabalee, “Ani sanyii kee akka malee nan baay’isa; sababii baay’ina isaatiifis namni tokko iyyuu lakkaa’uu hin danda’u” jedhe.

ERGAMAAN WAAQAYYOO NI JEDHE, SANYII KEE BAAY’INAAN NAN BAAY’ISA.

Uumama 16:13 Isheenis maqaa Waaqayyoo isheetti dubbate sanaa, “Elroo’ii” jettee waamte. Isheen, “Ani dhugumaan Isa na argu sana argeera” jetteertiitii.

ISHEENIS MAQAA WAAQAYYOO ISHEETTI DUBBATE SANAA, “ELROO’II” JETTEE WAAMTE.

(Yaadota koo dhuunfaa: Wantoonni lama Uumama boqonna 16 keessatti nama dubbisu dhaabsisuu qabu. Isa jalqabaa, isa "ergamaa Waaqayyoo" jedhamu sun "Ani sanyii kee nan baay’isa" jedha. Innis "Waaqayyoo sanyii kee ni baay’isa" hin jenne. Inni akka isa hojii baay’isuu sana raawwatuutti dubbata. Isa lammaffaa, barreeffamni Macaafa Qulqulluu mataan isaa, yaadni Hajaar utuu hin ta’in, ergamaa Waaqayyoo kana "Waaqayyoo isa isheetti dubbate" jedhee waama. Hajaaris nama tokkicha kana "Ati Waaqni" jettee waamti. Himaan kitaaba Uumamaas waan Hajaar jettu waliin walii gala.)

B2. HARKA ISAAQ IRRATTI — INNI OFIIN OFII ISAATIIN KAKATE

Uumama 22:11 Ergamaan Waaqayyoo garuu, “Abrahaam! Abrahaam!” jedhee samii keessaa isa waame. Abrahaamis, “Kunoo asan jira” jedhee deebise. (12) Innis, “Ati harka keetiin gurbicha hin tuqin; waan tokko illee isa hin godhin. Waan ati ilma kee, ilmuma tokkicha anaaf jettee hin mararfatiiniif, ani akka ati Waaqa sodaattu amma beekeera” jedhe.

ATI ILMA KEE, ILMA KEE TOKKICHA ANA IRRAA HIN HAMBIFNE.

Uumama 22:15 Ergamaan Waaqayyoo sunis samii keessaa lammata Abrahaamin waamee (16) akkana jedheen; “Waaqayyoo akkana jedha; sababii ati waan kana gootee fi ilma kee, ilmuma kee tokkicha illee na hin dhowwatiniif ani maqaa kootiin nan kakadha; (17) ani dhugumaan eebba, sin eebbisa; sanyii kees akkuma urjii samiitii fi akkuma cirracha qarqara galaanaa nan baay’isa. Sanyiiwwan kees magaalaawwan diina isaanii ni dhuunfatu. (18) Waan ati naa ajajamteef sabni lafa irraa hundinuu karaa sanyii keetiin eebbifama.”

ANI OFUMA KOOTIIN NAN KAKADHE, JEDHA GOOFTAN → SANYII KEETIIN SABOONNI LAFAA HUNDI EEBBIFAMU.

(Yaadota koo dhuunfaa: Jechoota lama kan Uumama 22:11-18 keessa jiran hubadhu. Jechi jalqabaa "Ilma kee narraa hin dhoowwatte" jedha. Abrahaam ilma isaa Waaqayyoo aarsaa dhiheessaa ture. Dubbataan jecha kanaa akka ilmi sun isarraa hin dhoowwatamin dubbata. Jechi lammaffaan immoo "Ani mataa kootiin kakadheera," jedha Gooftaan. Bara durii namni tokko nama isa caalu tokkoon kakachuu ture. Ergamaan uumame kan ergaa qofa geessisu ofiin isaatiin hin kakatu. Ergamaan uumame maqaa kakuu Waaqayyoo waliin waraqaa kakuu hin mallatteessu. Ibroota 6:13 sababa isaa nuu hima. Ibroota 6:13 Waaqayyoo mataa isaatiin akka kakate hima. Ibroota 6:13 sababa kana hima: "inni isa caalu waan hin qabneef.")

B3. YAAQOOB NAMA TOKKO WAJJIN LOLE — IDDICHAAFIS "FUULA WAAQAYYOO" JEDHEE MOGGAASE

Uumama 32:24 Yaaqoob immoo kophaa isaa hafe; namichi tokkos hamma lafti bariitutti wal’aansoo isa qabe. (25) Namichis yommuu akka Yaaqoobin mo’achuu hin dandeenye argetti, buusaa luqqeettuu Yaaqoob tuqe; yeroo inni namicha wajjin wal’aansoo qabettis luqqeettuun Yaaqoob ni adoode. (26) Namichis, “Waan bari’uu ga’eef gad na dhiisi” jedhe. Yaaqoob garuu, “Yoo ati na eebbifte malee ani gad si hin dhiisu” jedhee deebise.

NAMNI TOKKO ISA WAJJIN LOLE → ANI SI HIN GADHEFTU, HANGA ATI NA EEBBISTUTTI.

Uumama 32:28 Namichis, “Ati sababii Waaqaa fi namoota wajjin wal’aansoo qabdee mo’atteef si’achi Israa’el jedhamta malee Yaaqoob hin jedhamtu” jedhe. (29) Yaaqoobis, “Maaloo maqaa kee natti himi” jedheen. Inni garuu, “Ati maaliif maqaa koo gaafatta?” jedheen. Ergasiis inni achumatti isa eebbise. (30)

Yaaqoobis, “Ani ifaan ifatti Waaqa argeeraatii; lubbuun koo garuu oolfamteerti” jedhee iddoo sana Phenii’eel jedhee moggaase.

AKKA ILMA MOOTII WAAQAYYOO WAJJIN HUMNA QABDA → ANI FUULA FUULAAN WAAQAYYON ARGEERA, LUBBUUN KOOTIS EEGAMTEERTI.

(Yaada koo dhuunfaa: Barreeffamni Uumama 32 nama kana "nama" jedha. Namichi Yaaqoob wajjin lolu kun Yaaqoob "WAAQAYYO WAJJIN" humna akka qabu dubbata. Yaaqoob lafa sana "fuula Waaqayyoo" jedhee moggaase. Yaaqoob jireenyi isaa akka oolfame dubbata. Yaaqoob nama kanaan maqaa gaafata. Yaaqoob maqaa hin arganne, deebiin isaaaf kenname gaaffii qofa. Gaaffii deebii hin arganne kana yaadadhu. Gaaffiin walfakkaataan kun ammas kitaaba Kitaaba Qulqulluu biraa keessatti, waggoota dhibbootaan booda, deebi'ee ni mul'ata.)

B4. DAGGALA IBIDDAAN GUBAMEE — ERGAMAA ANI ANI DHA TA'E

Ba’uu 3:2 Achittis Ergamaan Waaqayyoo daggala boba’u keessaa arraba ibiddaa keessaan isatti mul’ate. Museenis daggalli sun boba’u illee akka hin gubatin arge. (3) Museenis, “Daggalli kun maaliif hin gubatu laata? Ani itti goree waan dinqisiisaa kana ilaalu qaba” jedhe. (4) Waaqayyos yommuu akka Museen ilaaluuf achi gore argetti, Waaqni daggala sana keessaa, “Musee! Musee!” jedhee isa waame. Museenis, “Kunoo ani asan jira” jedhee deebise. (5) Waaqni immoo, “As hin dhi’aatin; Sababii iddoon ati dhaabatu kun qulqulluu ta’eef kophee kee baafadhu” jedheen. (6) Itti fufees, “Ani Waaqa abbaa keetii, Waaqa Abrahaam, Waaqa Yisihaaqii fi Waaqa Yaaqoob” jedhe. Kana irratti Museen Waaqa ilaalu waan sodaateef fuula isaa dhokfate.

ERGAMAAN GOOFTAA ARABA IBIDDAA KEESSAA ISATTI MUL'ATE → WAAQAYYOS ADDA MUKA SANAA KEESSAA ISA WAAME.

Ba’uu 3:14 Waaqnis Museedhaan, “ANI ANUMA; ati saba Israa’eliin, ‘Inni ANI ANUMA jedhu sun gara keessanitti na ergeera’ jedhi” jedheen.

ANI ANI DHA → ANI DHA NA ERGE GARA KEESSANITTI.

(Yaada koo dhuunfaa: Ba’uu 3:2 ergamaa Waaqayyoo jedha. Kutaa lama booda, Ba’uu 3:4 immoo Waaqayyoo, Waaqas jedha. Bushii tokkicha, ibidda tokkicha, sagalee tokkichi lamaan keessatti argama. Kitaabni Qulqulluun kana gonkumaa akka wal dhabbiitti hin ilaalu. Sagaleen kun immoo maqaa Israa’el bara baraan qabatu kenna: ANI ANA JIRU DHA.)

MUL'ATA ADDAA, TAATE TOKKO — daggala ibiddaan boba’u fi Yesus mana qulqullummaa keessaa

Yohannis 8:56 Abbaan keessan Abrahaam guyyaa koo arguuf gammadee ture; innis ni arge; ni gammades.” (57) Yihuudoonnis, “Umuriin kee waggaa shantama iyyuu hin guunne; yoos Abrahaamin argiteertaa?” jedhaniin. (58) Yesuusis, “Ani dhuguman, dhuguman isinitti hima; utuu Abrahaam hin dhalatin iyyuu ani anuma” isaaniin jedhe. (59) Kana irratti isaan isa dha’uuf jedhanii dhagaa guurratan; Yesuus garuu dhokatee mana qulqullummaatii ba’ee deeme.

ABRAHAAM DURA ANA JIRA. → ERGASII DHAGAA ISA DARBACHUUF FUUDHAN.

(Yaada koo dhuunfaa: Taateewwan lamaan kana wal bira qabii garaagarummaan isaanii barsiisuu haa dandeenyu. Daggala keessatti, sagaleen ibidda keessaa “Ani Ani dha” jedha. Musee fuula isaa daggala biratti dhoksate. Mana qulqullummaa keessatti ammoo, namni tuuta nama baay’ee fuula duratti dhaabate “Ani Ani dha” jedha. Tuutni dhagaa fudhatan. Tuutni waan Yesus jedhe irratti hin wallaalle. Tuutni waan Yesus jedhe sirritti hubatan. Tuutni dubbii Yesus dhagaadhaan dhoowuu maluu ta’uu isaa murteessan. Kana malees, Yesus “Abrahaam osoo hin taane dura, ani ture” hin jenne. Yesus “Ani Ani dha” jedhe.)

B5. MAANOWAAHIIFI NIITII ISAA — MAQAA DINQISIISAA TA'E

Abbootii Murtii 13:3 Ergamaan Waaqayyos isheetti mul’atee akkana jedheen; “Kunoo ati dhabduu ijoollee hin qabnee dha; garuu ulfooftee ilma deessa.

ERGAMAAN WAAQAYYOS ISHEETTI MUL'ATEE AKKANA JEDHEEN → GARUU ULFOOFTEE ILMA DEESSA.

Abbootii Murtii 13:17 Sana booddee Maano’aan ergamaa Waaqayyootiin, “Akka nu yeroo dubbiin ati dubbatte fiixaan ba’utti ulfina siif kenninuuf maqaan kee eenyu?” jedhee gaafate. **[H6383 piliy ■]** (18) Innis, “Ati maaliif maqaa koo gaafatta? Inni akka malee dinqii dha” jedheen.

ATI MAALIIF MAQAA KOO GAAFATTA? INNI AKKA MALEE DINQII DHA" JEDHEEN?

Abbootii Murtii 13:20 Yeroo arrabni ibiddaa iddoo aarsaa irraa samiitti ol ba’etti ergamaan Waaqayyoo arraba ibiddaa keessaan ol ba’e. Maano’aa fi niitiin isaa waan kana arganii adda isaaniitiin lafatti gombifaman. (21) Ergamaan Waaqayyoo garuu deebi’ee Maano’aa fi niitii isaatti hin mul’anne.

Maano’aanis akka inni ergamaa Waaqayyoo ta’e beeke. (22) Innis niitii isaatiin, “Nu Waaqa argineerraatii dhugumaan ni duuna!” jedhe.

ERGAMAAN GOOFTAA IBIDDA GUBAA IRRAA OL BA’E → NUTI DHUGUMAAN NI DU’NA, WAAQAYYON ARGINEERAATII.

(Yaada koo dhuunfaa: Firdii 13 keessatti wantoonni sadii ni mul’atu. Maanoyaa akkuma Yaaqoob Uumama 32 keessatti gaafate sana, maqaa gaafate. Maqaan sun ammas Maanoyaa irraa dhokfame, kana yeroo kanaa immoo sababa ibsameen. Jechi Ibrootaa sababa kanaaf kenname piliy (H6383) jedhama. Kitaabni Qulqulluun (KJV) piliy jedhu "iccitii" jechuudhaan hiike. Piliy jechuun waan hubatamuuf akka malee dinqisiisaa dha jechuudha. Piliy hidda dubbii tokko irraa, kan pele (H6382) jedhamu, jecha Isaayaas 9:6 keessatti "Dinqisiisaa" jedhamee hiikame, iddoo mucaan nuuf dhalate maqaa itti kenname irraa dhufe. Ergamaan Waaqayyoo isa kanaan tokko, ergasii arraba ibiddaa kan iddoo aarsaa keessaa ol ba’e. Yaadni Maanoyaa mataa isaa "ergamaa Waaqayyoo argine" jechuu miti. Yaadni Maanoyaa "Waaqayyoo argine" jechuudha.)

B6. AJAJAA MAGAALAA YARIKOO ALA — WAAQEFFATAME, KOPHEEN HIIKAME

Iyyaasuu 5:13 Iyyaasuun yommuu Yerikootti dhi’aatetti, ol mil’atee nama goraadee luqqifame harkatti qabatee isa dura dhaabatu tokko arge. Iyyaasuun gara isaa dhaqee, “Ati gara keenya moo gara diinota keenyaa ti?” jedhee isa gaafate. **[H8269 sar ■]** (14) Innis deebisee, “Ani gara eenyuu iyyuu miti; garuu ani amma akka ajajaa loltoota Waaqayyootti dhufeera” jedhe. Iyyaasuunis addaan lafatti gombifamee sagadee, “Ergaan Gooftaan koo garbicha isaatiif qabu maali?” jedhee isa gaafate. (15) Ajajaan loltoota Waaqayyoos Iyyaasuudhaan, “Sababii iddoon ati dhaabattu kun qulqulluu ta’eef kophee kee of irraa baasi” jedhe. Iyyaasuunis akkasuma godhe.

IYAASUUN FUULA ISAATIIN LAFATTI KUFEE SAGADE → KOPHEE KEE MIILLA KEE IRRAA BAASI; IDDOON ATI IRRRA DHAABBATTEE KANAAF QULQULLUUDHA.

ILAALCHA ADDA, TAATEE TOKKO — namoonni lama kophee isaanii baasuu akka qaban itti himame

Ba’uu 3:5 Waaqni immoo, “As hin dhi’aatin; Sababii iddoon ati dhaabatu kun qulqulluu ta’eef kophee kee baafadhu” jedheen.

SABABII IDDOON ATI DHAABATU KUN QULQULLUU TA’EEF KOPHEE KEE BAAFADHU” JEDHEEN.

(Yaada koo dhuunfaa: Ajaja tokkicha, jecha wal fakkaatuun, namoota lama, waggoota dhibbootaan wal irraa fagaatan gidduutti kennamuu hubadhu. Bunkaa biratti, ajajni sagalee barreeffamni Kitaaba Qulqulluu Gooftaa fi Waaqa jedhuun kennama. Yerikoo alatti immoo, ajajni nama achi dhaabatee harkaan goraadee qabatee irraa dhufa. Iyyaasuun fuula isaatiin gadi kufee nama kana waaqeffate. Namichis waaqeffannaa sana hin didne. Kana wanta ergamaan uumame dhugaan tokko yeroo namni isa waaqeffachuuf yaalu godhu wajjin walbira qabi. Ergamichi, "Ani hojjetaa si wajjin hojjedhu dha" (Mul'ata 19:10), fi "Waaqa waaqeffadhu" (Mul'ata 22:9) jedha. Yohaannis yeroo lama ergamaa tokko waaqeffachuuf yaale; yeroo lamaanuu ergamichi dide. Yerikoo alatti garuu namni tokkollee waaqeffannaa Iyyaasuu hin didne.)

B7. AMMA KAKUUN HAARAA WAAN IFA TA'E TOKKO NI DUBBATA

Yohannis 1:18 Eenyu iyyuu takkumaa Waaqa hin argine; garuu Ilma Tokkicha Abbaa bira jiru sanatu isa beeksise. **[G1834 exegeomai ■] [G3439 monogenes ■]**

NAMNI TOKKO IYYUU TAKKUMAA WAAQA HIN ARGINE → ILMI TOKKICHI ISA IBSEERA.

Yohannis 5:37 Abbaan inni na erges ofii isaatii waa’ee koo dhugaa ba’eera. Isin takkumaa sagalee isaa hin dhageenye; bifa isaas takkumaa hin argine.

ISIN TAKKUMAA SAGALEE ISAA HIN DHAGEENYE; BIFA ISAAS TAKKUMAA HIN ARGINE.

1 Xiimotewos 6:16 kan hin duune isa gofa; innis ifa namni tokko iyyuu itti dhi’aachuu hin dandeenye keessa jiraata; eenyu iyyuu isa hin argine; isa arguus hin danda’u. Ulfinii fi humni bara baraan isaaf haa

ta'u. Ameen.

INNIS IFA NAMNI TOKKO IYYUU ITTI DHI'AACHUU HIN DANDEENYE KEESSA JIRAATA → EENYU IYYUU ISA HIN ARGINE; ISA ARGUUS HIN DANDA'U.

Amma kutaawwan Macaafa Qulqulluu lamaan wal cinaa kaa'itii kutaawwan lamaan sana walitti dubbisi.

Kakuun Moofaan, yeroo hedduu, namoonni nama kana AKKA ARGAN, waliinis akka dubbatan, fuula isaa duratti akka nyaatan, isa waliin akka lolan, achumaanis akka jiraatan hima.

Kakuun Haaraa ifatti, yeroo sadii, akka namni tokko iyyuu Waaqayyo Abbaa hin argin, akkasumas namni tokko iyyuu Waaqayyo Abbaa argu hin dandeenye dubbata.

Himannoonni lamaan kun dhugaa dha. Namni namoonni Kakuu Moofaa keessatti argan fi Abbaan namoonni arguu hin dandeenye kanaafuu nama tokko miti. Yohaannis nama argame kun eenyu akka ta'e ni ibsa. Innis nama argame kun Ilma tokkicha dhalate, Ilma bobaa Abbaa keessa jiru akka ta'e, akkasumas Ilmi kun Waaqayyo Abbaa iddoo Waaqayyo Abbaan itti argamuu danda'utti baaseera jedha.

[WABBILEE WALITTI QINDAA'AN — TOKKO ISAAN KEESSAA QOFAAN KANA HIN JEDHAMU]

(Yaada koo dhuunfaa: Kana irratti of eeggannoo fi amanamummaa qabaadhu, sababiin isaa iddoon kun sirriitti iddoo namni Kitaaba Qulqulluu irratti waan dabalu jalqabuu danda'u. Wanti KALLATTIIN himame: barreeffamni Kakuu Moofaa mataan isaa nama ergame kana Waaqayyo fi Gooftaa jedhee waama, namoonnis nama ergame kana wal argan wanta wal fakkaatu dubbatu. Kutaan sun yaada dhumaa miti. Kutaan sun waan sentenceonni jedhan sana. Wanti VERSICHOOTA WALITTI QABUUN ARGAME: namni mul'atu addaa kun addatti Ilma ta'uu isaa. Vearsii tokkichi "ergamaan Gooftaa Uumama 16 keessatti Yesuus dha" hin jedhu. Xumurni kun Yohannis 1:18, Yohannis 5:37, fi 1 Ximotewos 6:16 himoota Kakuu Moofaa cinaa kaa'uu fi eenyu argamaa akka jiru gaafachuun argama. Sababiin mallattoon (tag) achi jiruuf kanuma; mallattoonis achi ni tura.)

B8. ERGAMAA-KAN-GOOFATA TA'E SANA AMMAS DHUMA KAKUU MOOFAA KEESSATTI MUL'ATA

Miilkiyaas 3:1 “Kunoo ani ergamaa koo isa fuula koo duraan karaa naaf qopheessu nan erga. Ergasii Gooftaan isin eeggattan akkuma tasaa gara mana qulqullummaa isaa ni dhufa; ergamaan kakuu kan isin hawwitan sun ni dhufa” jedha Waaqayyo Waan Hunda Danda'u. **[H4397 malak ■]**

ERGAMAA KOO NAN ERGA + INNI KARAA FUULA KOO DURA QOPHEESSA → GOOFTAAN TASUMA MANA QULQULLUMMAA ISAATTI NI DHUFA, ERGAMAA KAKUU ISAATIS.

ILAALCHA ADDA, TAATE TOKKO — ergamaan waadaa galame, ergamaan ammoo ifaan mul'ate

Maarqos 1:2 Kitaaba Isaayyaas raajichaa keessatti akkana jedhamee barreeffameera: “Kunoo, ani ergamaa koo isa karaa kee qopheessu, si dura nan erga;” (3) “Sagalee nama, ‘Gooftaaf karaa qopheessaa; daandii qajeelaas isaaf hojjedhaa’ jedhee gammoojjii keessaa iyyu tokkoo.” (4) Kanaafuu Yohannis gammoojjii keessatti nama cuuphaa, dhiifama cubbuutiif immoo cuuphaa qalbii jijjiirrannaa lallabaa dhufe.

KUNOO, ANI ERGAMAA KOO ISA KARAA KEE QOPHEESSU → GOOFTAAF KARAA QOPHEESSAA.

(Yaada koo dhuunfaa: Maalaakii 3:1 keessatti namoota erga bahan lama tokkicha keeyyata keessatti maqaa dhaan ibsa. Namni ergame tokko karaa qulqulleessuuf dursee deema. Namni ergame kaan immoo "Gooftaa" fi "ergamaa kakuu" jedhamee waamama. Namni ergame lammaffaan kun kan gara mana qulqullummaa Gooftaa mataa isaatii dhufuu dha. Maarqos Wangeela Maarqos yeroo jalqabu sarara Maalaakii 3:1 keessaa sana kaasee caqasa. Maarqos nama karaa qulqulleessu sana Yohannis, gammoojjii keessatti jedhee moggaasa. Kun immoo namicha ergame lammaffaa sana

Maarqos yeroo sanatti maqaa malee dhiisa. Kakuun Moofaan ergamaa Gooftaa ta'e eeguun cufama. Kakuun Haaraan immoo ergamaa sana kan seenaa deemu sanaan banama.)

C. MUKA ILMA TOKKICHA IRRA KAA'AME — ABRAHAAMIIF ISHAAQ TULLUU IRRATTI

C1. Uumama 22:2 Waaqnis akkana jedheen; “Ilma kee Yisihaaq, ilma kee tokkicha isa jaallattu sana fudhiitii biyya Mooriyaa dhaqi. Tulluu ani sitti himu irratti qalma gubamu godhiitii isa dhi’eessi.”

[H3173 yachiya]

AMMA ILMA KEE, ILMA KEE TOKKICHA YISIHAAQ, ISA ATI JAALATTU FUUDHI → ACHITTIS AARSAA GUBAMU GODHII ISA DHIYEESI.

C2. Uumama 22:6 Abrahaamis qoraan aarsaa gubamuuf ta’u fuudhee ilma isaa Yisihaaqin baachise; ofii isaatii immoo ibiddaa fi billaa harkatti qabate. Isaan lamaan utuu walumaan deemaa jiranuu

[H6086 ets]

ABRAHAAMIS QORAAN AARSAA GUBAMUUF TA’U FUUDHEE ILMA ISAA YISIHAAQIN BAACHISE → ISAAN LAMAAN UTUU WALUMAAN DEEMAA JIRANUU.

(Yaada koo dhuunfaa: Uumama 22:6 keessatti, abbaan muka sana hin baadhatu. Yisaaq muka sana gara gaaraatti baata. Abrahaam Yisaaqin muka sana gubbaatti ni ciisa. Jechi Ibrootaa muka kanaaf itti fayyadamu ets (H6086) jedhama. Kunis jecha waliigalaa mukaa jiraataa fi muka muramee ibsuuf gargaaramamuudha. Jechuma kana wal fakkaataadhaan mukni jireenyaa fi mukni gidduu iddoo biqiltuu sanaa keessa jiru ni moggaafama.)

C3. Uumama 22:7 Yisihaaq, “Yaa abbaa koo” jedhee abbaa isaa Abrahaamitti dubbate. Abrahaamis, “Asan jira ilma koo” jedhee deebise. Yisihaaqis deebisee, “Ibiddii fi qoraan kunoo ti; hoolaan qalma gubamuuf ta’u immoo eessa jira?” jedhe. (8) Abrahaamis deebisee, “Yaa ilma ko, Waaqni mataan isaa hoolaa qalma gubamuuf ta’u ni kenna” jedhe. Isaan lamaanis walumaan karaa isaanii itti fufan.

HOOLAAN AARSAA GUBAMUUF ITTI FUFU EESSA JIRA? → WAAQNI OFUMA ISAAF HOOLAA QOPHEESSA.

C4. Uumama 22:13 Abrahaamis ol ilaalee kunoo korbeessa hoolaa kan gaanfi isaa daggala keessatti qabamee jiru tokko arge; innis dhaqee hoolaa sana fuudhee qooda ilma isaa qalma gubamu godhee dhi’esse.

KOREESSA GAAFA ISAATIIN CITAA KEESSATTI QABAME → ILMA ISAA BAKKA BUUSEE AARSAA GUBAMU GODHEE DHIYEESE.

Uumama 22:14 Kanaafuu Abrahaam iddoo sana “Waaqayyo ni kenna” jedhee moggaase; hamma har’aatti illee, “Tulluu Waaqayyoo irratti, ni kennama” jedhama.

TULLUU WAAQAYYOO IRRATTI, NI KENNAMA” JEDHAMA.

(Yaada koo dhuunfaa: Gaaffii ilmichaa Uumama 22:7 keessatti irra deebi’iitii ilaali: hoolaan eessa jira? Abrahaam gaaffii sana deebise. Deebiin Abrahaam waan inni beeku caalaa fagoo geessa. Abrahaam akkana jedha, “Waaqayyo hoolaa aarsaa gubamuuf mataa isaatiif ni kenna.” Jechi kun hiika lama qabaachuu danda’a. Hiikni tokko, Waaqayyo hoolaa fayyadama isaatiif argata jedhu dha. Hiikni kaan immoo, Waaqayyo mataa isaa hoolaa taasissee ni kenna jedhu dha. Waan Waaqayyo guyyaa sana dhugumaan kenne KORMA HOOLAA ture, hoolaa xiqqaa miti. Korbeessi hoolaa jechuun hoolaa dhiiraa guddate dha. Korbeessi hoolaa kun bakka ilmichaa buutee gaanfa isaatiin qabamtee duute. Gaaffiin Yisihaaq karaa tokkoon tulluu irratti deebii argata. Gaaffiin Yisihaaq karaa biraatiin immoo banaa hafe. Hoolaan tokko ammas hafeera. Abrahaam bakka sana waadaa yeroo dhufaa ittiin moggaase: “Tulluu Waaqayyoo irratti ni argama.”)

ILAALCHA ADDA, TAATEE TOKKO — ILMA MUKA BAADHATE, ILMA FANNOO BAADHATEE

Uumama 22:6 Abrahaamis qoraan aarsaa gubamuuf ta’u fuudhee ilma isaa Yisihaaqin baachise; ofii isaatii immoo ibiddaa fi billaa harkatti qabate. Isaan lamaan utuu walumaan deemaa jiranuu

ABRAHAAM QORAAN SANA GUBBAA ILMA ISAA YISAAQ IRRA KAA’E → LACHAN ISAANUU WAJJIN DEEMAN.

Yohannis 19:17 Innis fannoo ofii isaa baadhatee iddoo Bugqee Mataa kan afaan Ibraayisxiitiin Golgootaa jedhamutti ol ba’e.

INNI FANNOO ISAA BAADHATEE GARA IDDOO GUMMAA GEESU DEEME.

Yohannis 19:18 Isaanis achitti isa fannisan; isa wajjinis namoota biraa lama, isa tokko garanaan, kaan immoo garasiin, Yesuus immoo gidduu isaaniitti fannisan.

ACHITTI ISA FANNISAN + YESUUS GIDDUUTTI.

Yaada koo dhuunfaa: Abbaa, ilma tokkicha kan abbaan jaalatu, tulluu, muka dugda ilmaa irratti fe'ame, ilmi immoo muka sana baatee ol deemuu. Fakkeenyi kun Kitaaba Qulqulluu keessatti yeroo lama uumame. Yeroo jalqabaa, Uumama 22 keessatti, Waaqayyo billaa dhaabsise. Waaqayyo iddoo ilmaa hoolaa bakka bu'aa taasise. Yeroo lammaffaa, fannoo irratti, namni du'a dhaabu tokko hin turre. Yeroo kanatti, Ilmi mataan isaa bakka bu'aa ture. Garaagarummaa biraa taatee lamaan gidduu jiru tokko hubadhu. Yisaaq gaafate, "hoolichi eessa jira?" Gaaffii Yisaaq san guyyaa sanatti deebiin hin argamne. Deebiin isaa achi booda, Laga Yordaanos biratti, Yohaannis irraa dhufe. Yohaannis nama gara isaatti deemaa ture tokko qubaan agarsiise.

C5. Yohannis 1:29 Guyyaa itti aanutti Yohannis utuu Yesuus gara isaa dhufuu argee akkana jedhe; “Ilaa Hoolaa Waaqaa isa cubbuu addunyaa balleessu!

ILAA HOOLAA WAAQAA ISA CUBBUU ADDUNYAA BALLEESSU.

C6. Uumama 22:2 Waaqnis akkana jedheen; “Ilma kee Yisihaaq, ilma kee tokkicha isa jaallattu sana fudhiitii biyya Mooriyaa dhaqi. Tulluu ani sitti himu irratti qalma gubamu godhiitii isa dhi'eessi.”

Yohannis 3:16 Kan isatti amanu hundi jireenya bara baraa akka qabaatuuf malee akka hin badneef, Waaqni hamma Ilma isaa tokkicha kennutti addunyaa jaallateeraatii. **[G3439 monogenes ■]**

ILMA KEE TOKKICHA, ISA ATI JAALLATTU → INNI ILMA ISAA TOKKICHA KENNE.

C7. Ibroota 11:17 Abrahaam yeroo Waaqni isa qoretti amantiidhaan Yisihaaqin aarsaadhaaf dhi'eesse. Isuma waadaa argate sanatu ilma isaa tokkicha aarsaa godhee dhi'eessuuf qophaa'e; (18) innis isuma Waaqni, “Sanyiin kee Yisihaaqiin siif waamama” jedheen sana. (19) Abrahaam akka Waaqni warra du'an keessaa nama kaasuu danda'u illee hubatee ture; kunis karaa tokkoon inni ilma isaa Yisihaaqin warra du'an keessaa deebisee argate jechuu dha.

ILMA ISAA TOKKICHA AARSAA GODHEE DHIYEESSU → WAAQAYYO DU'AA ISA KAASUU AKKA DANDA'U YAADEE.

(Yaada koo dhuunfaa: Barreessaan kitaaba Ibroota jecha Giriikii tokkoo Yisaaqiif fayyadame, kan Yohaannis Yesuusiif fayyadame. Jechi sun "hangafa tokkicha," monogenes (G3439) jedhamu. Barreessaan Ibroota waan Abrahaam gara tulluutti ol-ba'uu isaatiin yaadaa ture nutti hima. Abrahaam Waaqni mucaa sana warra du'an keessaa kaasuu akka danda'u yaadaa ture. Abrahaam dargaggoota tulluu jala turaniin, "Ani mucichaa fi as deemnee waaqeffannee, deebinees isinitti dhufna" jedheen. Abrahaam Yisaaqii wajjin tulluu irraa gadi deemuuf abdii qaba ture. Abrahaam Yisaaqii "fakkeenyaan" akka argate barreessaan Ibroota ni dubbata. Fakkeenyi asitti kan hiikamu suuraa ykn mallattoo jechuudha. Guyyaa sadii ergaa ajaja sanaa booda, ilmi kan du'eef wal-fakkaatu lubbuun deebi'e.)

YAADACHIISA IDDOO IRRATTI — yaadachiisa deggersa, kan caqasoonni ifatti hin dubbanne.

2 Seenaa 3:1 Solomoonis Yerusaaalem keessatti iddoo Waaqayyo abbaa isaa Daawititti mul'atetti Tulluu Mooriyaa irratti mana qulqullummaa Waaqayyoo ijaaruu jalqabe. Iddoon kunis iddoo Daawit oobdii Ornaa namicha gosa Yebuus sanaa irratti qopheessee dha.

SOLOOMON MANA WAAQAYYOO YARUUSALEEM KEESSATTI, TULLUU MORIYAA IRRATTI IJAARUU JALQABE.

[WABBILEE WALITTI QINDAA'AN — TOKKO ISAAN KEESSAA QOFAAN KANA HIN JEDHAMU]

(Yaada koo dhuunfaa: Uumama 22:2, iddoo Waaqayyo Abrahaamin itti erge biyya Mooriyaa jedhee moggaase. 2 Seenaa 3:1, iddoo Solomoon itti mana qulqullummaa ijaare tulluu Mooriyaa, Yerusaaalem keessatti jedhee moggaase. Kanaafuu, tulluun aarsaa Yisaaq dhiyaate fi tulluun aarsaa mana qulqullummaa boodarraa hundi maqaa tokkuma qooddatu. Yerusaaalem kan waraanni Yesuusina dallaa magaalaa alatti fannisan magaalaa tokkuma. Wanti caqasoonni jedhan qofa dubbadhu. Caqasoonni Golgotaa kattaa Mooriyaa wajjin tokkuma ta'uu isaanii hin dubbatan. Caqasoonni garuu maqaa tokkuma, tabba gaarranii tokkuma, fi magaalaa tokkuma ta'uu isaanii dubbatu. Dubbiin Abrahaam mataa isaa "tulluu Waaqayyo irratti ni argama" jedha. Abrahaam dubbii kana yeroo dhufaa dubbate.)

D. TAJAJILAA DHIPHATE — BOQONNAA FANNOO UTUU FANNOON HIN JIRATIN DURA IBSU

D1. Isaayyaas 52:13 Kunoo, garbichi koo ogummaadhaan hojjeta; inni ni kabajama; ol kaafama; ulfina guddaas ni argata. (14) Namoonni baay'een waa'ee isaa hamma na'anitti, fuulli isaa nama hundumaa caalaa golgolaa'eera; bifti isaas nama hundumaa caalaa badeera; (15) akkasiinis inni saboota hedduu dinqisiifachiisa; mootonni sababii isaatiif afaan isaanii qabatu. Isaan waan isaanitti hin himamin arguutii; waan hin dhaga'inis ni hubatu.

FAYYAA ISAA NAMA HUNDAA CAALAA MICIRAME → AKKASUMA SABA BAAY'EE IRRATTI FACAASA.

D2. Isaayyaas 53:1 Ergaa keenya eenyutu amane? Irreen Waaqayyoos eenyutti mul'ate? (2) Inni fuula isaa duratti akkuma biqiltuu kichuu, akkuma hidda lafa gogaa keessaa ba'u tokkootti guddate. Akka nu isa ilaalluuf, inni bifa hin tolu, // yookaan simboo hin qabu; akka nu isa hawwinuufis miidhagina hin qabu.

ERGAA KEENYA EENYUTU AMANE? → AKKA NU ISA HAWWINUUFIS MIIDHAGINA HIN QABU.

D3. Isaayyaas 53:3 Inni nama biratti tuffatamee jibbame; inni nama gaddaa fi gadadamuun jiraatuu dha. Akkuma nama namoonni fuula isaanii irraa garagalfatanii, inni ni tuffatame; nus ulfina hin kennineef.

NAMA GADDAA, KAN DHUKKUBAAF BEEKAME → INNI TUFFATAMEE, NUTIS ISA HIN KABAJNE.

D4. Isaayyaas 53:4 Dhugumaan inni dhukkuba keenya fudhate; gadda keenyas baate; nu garuu akka waan Waaqni isa dha'eetti, akka waan inni rukutee isa miidheetti isa hedne. (5) Inni garuu sababii yakka keenyaatiif waraaname; balleessaa keenyaafis caccabsame; nu adabamuu isaatiin nagaa arganne; madaa'uu isaatiin immoo fayyine.

INNI YAKKA KEENYAAF MADAA'E + BALLEESSAA KEENYAAF DHA'AME → MADAA ISAA IRRAN NU FAYFAME.

D5. Isaayyaas 53:6 Hundi keenya akka hoolaa karaa irraa badnee turre; tokkoon tokkoon keenya gara karaa keenyaatti gorre; Waaqayyos balleessaa hunda keenyaa isa irra kaa'e.

HUNDI KEENYA AKKA HOOLAA KARAA IRRAA BADNEE TURRE → WAAQAYYOS BALLEESSAA HUNDA KEENYAA ISA IRRAA KAA'E.

D6. Isaayyaas 53:7 Inni ni cunqurfame; ni dhiphates; garuu afaan isaa hin saaqqanne; inni akkuma ilmoo hoolaa kan iddoo qalmaatti geeffamuu, akkuma hoolaa fuula nama rifeensa irraa murmuruu duratti cal'isuu, akkasuma afaan isaa hin saaqqanne.

INNI AKKUMA ILMOO HOOLAA KAN IDDOO QALMAATTI GEEFFAMUU → AKKASUMA AFAAN ISAA HIN SAAQQANNE.

D7. Isaayyaas 53:8 Inni cunqursaa fi murtiidhaan fudhatame. Eenyutu waa'ee dhaloota isaa dubbachuu danda'a? Inni biyya jiraattotaa irraa kutameeraatii; dogoggora saba kootiifis rukutameera.

INNI BIYYA JIRAATTOTAA IRRAA KUTAMEERAATII → DOGOGGORA SABA KOOTIIFIS RUKUTAMEERA.

D8. Isaayyaas 53:9 Inni goolii kaasuu baatu iyyuu, yookaan sobni afaan isaatii ba'uu baatu iyyuu akka awwaalli isaa hamoota wajjin duuti isaas sooreyyii wajjin ta'u godhan.

AWWAALA ISAA NAMOOTAA HAMOO WAJJIN GODHE + DU'A ISAA KEESSATTI SOOREESSOTA WAJJIN GODHE → INNI JAL'INA TOKKOYYUU HIN HOJJENNE.

D9. Isaayyaas 53:10 Ta'us isa dirmammeessuu fi isa dhiphisuun fedhii Waaqayyoo ture; Waaqayyo lubbuu isaa aarsaa yakkaa godhu iyyuu inni sanyii isaa ni arga; umurii isaas ni dheeressa; fedhiin Waaqayyoos harka isaatti ni raawwatama.

YOO ATI LUBBUU ISAA AARSAA CUBBUUF GODHITE → INNI SANYII ISAA NI ARGAA, GUYOOTAA ISAAS NI DHEERESSA.

D10. Isaayyaas 53:11 Inni erga lubbuun isaa dhiphatee booddee, ifa ni arga; ni gammadas; garbichi koo qajeelaan sun beekumsa isaatiin namoota baay'ee // qajeeltota taasisa; yakka isaaniis ni baata. (12) Kanaafuu ani gurguddoota gidduutti qooda nan kennaaf; innis jajjaboota wajjin boojuu ni qooddata; inni lubbuu isaa du'aaf kennee yakkitootatti lakkaa'ameeraatii. Ta'us inni cubbuu nama hedduu baatee yakkamtootaaf araara buuseera.

LUBBUU ISAA HANGA DU'AATTI DHANGALAASE + WARRA CABSITOOTA WAJJIN LAKKAA'AME → CUBBUU NAMOOTAA HEDDUU BAATE, WARRA CABSITOOTAAFIS ARAARA GALFATE.

(Yaada koo dhuunfaa: Isaayyaas 53:9 dubbisi, ergasii Isaayyaas 53:10 irra deebi'ii, tartiiba isaaniitiin dubbisi. Kan jalqabaa akka tajaajilaan sun DU'EE fi awwaala nama sooreessaa keessatti awwaalame dubbata. Kan lammataa immoo erga lubbuun tajaajilaa sun aarsaa cubbuutiif kennamee booda, tajaajilaan sun sanyii isaa AKKA ARGUU fi barii isaa AKKA DHEERESSU dubbata. Wanti lamaan kun namicha du'aa ta'ee hafuuf tokkoon tokkoo isaanii dhugaa ta'uu hin danda'an. Du'aa ka'uun boqonnaa Isaayyaas kana keessatti barreeffameera, waggaa dhibba torba dura, utuu du'aa ka'uun sun hin ta'in.)

ILAALCHA ADDA, TAATEE TOKKO — FUULA RAAGAA, NAMNI GAARII KEESSA TAA'E TOKKOOFIS SAGALEE OL FUUDHEE DUBBISU

Hojii 8:32 Kutaan kitaabaa kan xu'aashiin sun dubbisaa ture isa kana: “Inni akkuma hoolaa iddoo qalmaatti geeffamee, yookaan akkuma ilmoo hoolaa kan fuula nama rifeensa irraa murmuruu duratti cal'isuu akkasuma afaan isaa hin saaqqanne. (33) Inni cunqurfamuu isaatiin murtii qajeelaa dhowwatame; eenyutu waa'ee sanyii isaa dubbachuu danda'a? Jireenyi isaa lafa irraa fudhatameeraatii.” (34) Xu'aashiin sunis Fiiliphoosiin, “Raajiin sun waa'ee eenyuu dubbata? Waa'ee mataa isaa moo waa'ee nama biraa ti? Maaloo mee natti himi!” jedhee gaafate. (35) Fiiliphoosis kutaadhuma kitaabaa sanaan afaan saaqatee oduu gaarii waa'ee Yesuus isatti hime.

RAAJICHI KANA NAMA EENYUUF DUBBATA? → FIILIPHOOSIS CAAFATA SANA IRRAA KA'EE, YESUUSIIN ISAAF LALLABE.

(Yaadonni koo dhuunfaa: Kun gaaffii dhugaa, namoota deebii isaa duraan hin dhageenyeen ifatti gaafatamee dha. Gaafiin: raajichi waa'ee eenyu dubbata? Deebiin kun yaada dhuunfaa Fiiliphoos miti. Fiiliphoos caqasa sana, kutaa Isaayaas 53 sana irratti jalqabe. Fiiliphoos caqasa sanaa ka'ee waa'ee Yesus lallabe. Dubbisni ergamootni Isaayaas 53 dubbisan nuuf barreeffamee jira. Namni tokko iyyuu dubbisa ergamootni Isaayaas 53 dubbisan hin tilmaamu.)

E. IMMAANU'EEL — WAAQNI NU WAJJIN, MUCAA DHALATEE FI ILMA KENNAME

E1. Isaayaas 7:14 Kanaafuu Gooftaan mataan isaa mallattoo isiniif kenna: Kunoo durbi tokko ni ulfoofti; ilma ni deessi; Amaanu'el jettees isa moggafti. **[H6005 Immanuwel ■] [H5959 almah ■]**
KANAAFUU GOOFTAA MATAAN ISAA MALLATTOO ISINIIF KENNA → KUNOO DURBI TOKKO NI ULFOOFTI; ILMA NI DEESSI; AMAANU'EL JETTEES ISA MOGGAFTI.

E2. Isaayaas 9:6 Mucaan nuuf dhalateera; ilmi nuuf kennameera; mootummaan gatiittii isaa irra jiraata. Innis Gorsaa Dinqisiisaa, Waaqa Jabaa, Abbaa Bara baraa, Mootii Nagaa jedhamee ni waamama. **[H6382 pele ■]** (7) Babal'inni mootummaa isaatii fi nagaan isaa dhuma hin qabu. Innis murtii qajeelaa fi qajeelummaadhaan hundeessee jabeessee dhaabuudhaan yeroo sanaa jalqabee bara baraan teessoo Daawit irra taa'ee mootummaa isaa bulcha. Hinaaffaan Waaqayyoo Waan Hunda Danda'uus waan kana ni raawwata.

MUCAAN NUUF DHALATE + ILMI NUUF KENNAME → MAQAAN ISAA WAAQA HUMNA QABEESSA, ABBAA BARA BARAA JEDHAMEE WAAMAMA → BULCHIINSA ISAA GUDDACHUUN ISAA DHUMA HIN QABU.

(Yaada koo dhuunfaa: Sarara jechoota gochaa lamaan Isaayaas 9:6 keessatti argaman ilaali. Jechoonni gochaa lamaan sun waan tokko miti. Jechoonni gochaa lamaan sun tartiiba kanaan kan argaman kadhaa ykn balaa miti. Mucaan ni DHALATA. Ilmi ni KENNAMA. Dhalachuun akkamitti akka mucaan addunyaatti dhufe kan ibsu dha. Kennamuun immoo waan ilma duraan jiraachaa ture irratti raawwatame kan ibsu dha. Amma maqaalee mucaa kanaaf kennaman ilaali. Isaayaas 9:6 mucichi akka Waaqa jabaa ta'e hin jedhu. Isaayaas 9:6 "maqaan isaas Waaqa Jabaa jedhamee waamama" jedha. Maqaan jalqabaa tarreeffama sanaa keessatti argamu, Dinqisiisaa, pele (H6382) dha. Pele hidda dubbii tokko kan Maanayaan Muudee 13 keessatti gaafatee argachuu hin dandeenye waliin qooddata. Isaayaas 9:6 keessatti garuu, maqaan sun ni kennama.)

E3. Isaayaas 9:2 Sabni dukkana keessa jiraatu ifa guddaa argeera; warra biyya dukkana limixii keessa jiraataniifis ifni ba'eera.

SABNI DUKKANA KEESSA JIRAATU IFA GUDDAA ARGEERA.

E4. Miikiyaas 5:2 “Garuu yaa Beetlihem Efraataa, ati yoo balbala Yihuudaa keessaa xinnoo taate iyyuu, kan bulchaa Israa'el ta'u, kan jiraachuun isaa durumaa, kan bara duriitii jalqabee ture tokko si keessaa ba'ee naaf dhufa.”

SI KEESSAA INNI ISRA'EL KEESSATTI BULCHAA TA'U BA'A → BA'IINSI ISAA DURAAN, BARA BARAA IRRAA JIRA.

(Yaada koo dhuunfaa: Tokkicha sentensii Miikiyaas 5:2 keessaa qorannoo guutuu kanaa handaara lamaan qabata. Bulchaan kun magaalaa xiqqoo keessaa NI BA'A. Magaalaa xiqqoo keessaa ba'uun jalqaba, iddoo namni tarkaanfachuu danda'u. BA'UUN bulchaa kanaa immoo durii, bara baraan kaasee jira. Ba'uun bara baraan kaasee jiru jalqaba tokko iyyuu hin qabu. Miikiyaas dhugaawwan lamaan sentensii tokko keessatti dubbata. Miikiyaas kamiyyuu hin laaffisu.)

F. SANYII DUBARTII FI DURBAA — WAADAA JALQABAA FI GUUTUU ISAA

F1. Uumama 3:15 Si'ii fi dubartittii, sanyii keetii fi sanyii ishee gidduutti diinummaa nan uuma; inni mataa kee ni tuma; atis koomee isaa ni iddita.”

SANYII KEE FI SANYII ISHEE GIDDUUTTI → INNI MATAA KEE NI CACCABSA, ATI IMMoo KOTTEE ISA NI CACCABSITA.

(Yaada koo dhuunfaa: Waaqayyo Uumama 3:15 bofa jirenyaa keessa jiruun dubbate, yeroo cubbuun addunyaa seene sana. Uumama 3:15 waadaan furamaa jalqabaa Macaafa Qulqulluu guutuu keessatti kenname dha. Sanyiin caqasame kan eenyuu akka ta'e xiyyeeffannaa kenni. Kitaaba hafe keessatti, dhaloonni maatii karaa dhiirotaatiin hordofama. Fakkeenyaaf, sanyii Abrahaam fi sanyii Daawit. Kanaan, yeroo tokko qofa, jalqaba jalqaba irratti, dhaloonni caqasame sanyii DUBARTIITI. Akkasumas madoowwan lama kan hamma wal fakkaataa hin qabne kan keeyyata kana keessa jiran hubadhu. Kottee sanyii dubartichaa ni madaa'a. Mataan bofichaa immoo ni caccaba.)

F2. Galaatiyaa 4:4 Yommuu yeroon murteeffame sun ga'etti garuu Waaqni Ilma isaa isa dubartii irraa dhalate, kan seera jalatti dhalate sana erge; (5) kunis akka nu mirga ilmummaa argannuuf warra seera jala jiran furuuf.

WAAQAYYO ILMA ISAA, DUBARTII IRRAA DHALATE, ERGE → WARRA SEERA JALA JIRAN FURUUF.

(Yaada koo dhuunfaa: Galaatiyaa 4:4 akka Waaqayyo Ilma isaa ERGE dubbata. Ergasii Galaatiyaa 4:4 akka Ilmi sun DUBARTII IRRAA DHALATE dubbata. Ergamuun sentensicha keessatti jalqaba caqasama. Dhalachuun sentensicha keessatti lammaffaa caqasama. Tariibni kun barbaachisaa dha. Namni tokko iddoo tokko keessaa hin ergamu, yoo namni sun duraan iddoo sanatti jiraachaa hin turre.)

MUL'ATA ADDAA, TAATEE TOKKO — mallattoon waadaa galame, mallattoon kenname

Isaayyaas 7:14 Kanaafuu Gooftaan mataan isaa mallattoo isiniif kenna: Kunoo durbi tokko ni ulfoofti; ilma ni deessi; Amaanu'el jettees isa moggaafiti.

KUNOO DURBI TOKKO NI ULFOOFTI; ILMA NI DEESSI; AMAANU'EL JETTEES ISA MOGGAFTI.

Maatewos 1:18 *↗ read this in your Bible*

MAQAA ISAA YESUUS JETTEE ISA MOGGAFTA: INNI SABA ISAA CUBBUU ISAANII JALAA IN BAASAAF → MAQAA ISAA IMMAANU'EEL JEDHANII ISA WAAMU, HIIKNI ISAAS, WAAQNI NU WAJJIN JIRA Jechuudha.

(Yaada koo dhuunfaa: Garaagarummaan seenaa lamaan gidduu jiru barsiisa. Isaayaas 7:14 keessatti, ISHEEN maqaa mucaa sanaa Amaanu'el jettee waamti jedhama. Maatewos 1:23 keessatti immoo, ISAAN maqaa mucaa sanaa Amaanu'el jedhanii waamu jedhama. Seenaa Isaayaas keessatti haati tokko mucaa ishee maqaa moggaafiti. Seenaa Maatewos keessatti immoo namni hundinuu Yesusiif maqaa moggaasa. Maatewos ammoo wanti dubbistoonni tilmaamuu hin barbaachifne tokko dalaga. Maatewos dhaabatee maqaa sana dubbistootaaf ni hiika, barreeffama Wangeela Maatewos keessatti mataan isaatti. Dubbistoonni bara kamiituu hiika maqaa Amaanu'el hubachuu hin dadhaban. Amaanu'el jechuun “Waaqni nu wajjin jira” jechuu dha. Kana malees, Maatewos dhalachuun Yesus raajii Isaayaas Maatewositti yaadachiise qofa hin jenne. Maatewos wanti kun hundi akka raajiin Isaayaas GUUTAMUUF jecha DALAGAME jedha.)

F3. Luqaas 1:31 Kunoo ni ulfoofta; Ilmas ni deessa; maqaa isaas Yesuus jettee moggaafita. (32) Innis guddaa ni ta'a; Ilma Waaqa Waan Hundaa Olee jedhamees ni waamama. Waaqni Gooftaanis teessoo Abbaa isaa Daawit ni kennaaf; (33) inni mana Yaaqoob irratti bara baraan ni mo'a; mootummaan isaas dhuma hin qabu.” (34) Maariyaamis, “Ani durba; yoos wanni kun akkamitti ta'uu danda'a ree?” jettee ergamaa sana gaafatte. (35) Ergamaan sunis akkana jedhee deebiseef; “Hafuurri Qulqulluun sirra bu'a; humni Waaqa Waan Hundaa Olee si golbooba. Kanaaf inni qulqulluun dhalatu sun Ilma Waaqaa ni jedhama.

KUN AKKAMITTI TA'A, ANI DHIIRA HIN BEEKNEEN? → WAAN QULQULLUU SI IRRAA DHALATU SANI ILMA WAAQAYYOO JEDHAMEE WAAMAMA.

(Yaada koo dhuunfaa: Gaaffiin Maariyaam Luqaas 1:34 keessatti gaafatte gaaffii sammuu qabu, namoonnis ammallee gaaffii kana ni gaafatu. Deebiin isheef kenname falmii miti. Beeksisa waan Waaqayyo gochuuf jiruu ti. Teessoo Luqaas 1:32 keessatti maqaan isaa dha'ame ilaali: "teessoo abbaa isaa Daawit." Kun teessoo Isaayaas 9:7 keessatti mucaan sun irra taa'a jedhame sana, mana mootummaa Faarfannaa 110 waa'ee isaa barreeffames sana.)

G. DUBBICHI FONA TA'E — FI NAMNI DHUGUMAAN AKKAMITTI ISA ARGATU

G1. Yohannis 1:1 Jalqabatti dubbiitu ture; dubbichis Waaqa wajjin ture; dubbiin sunis Waaqa ture.

[G3056 logos ▀] (2) Innis jalqabatti Waaqa wajjin ture. (3) Wanni hundinuu isaan ta'e; waan ta'e hunda

keessaas wanni isa malee ta'e tokko iyyuu hin jiru. (4) Jireenyi isa keessa ture; jireenyi sunis ifa namootaa ture.

JALQABATTI DUBBIITU TURE + DUBBICHIS WAAQA WAJJIN TURE + DUBBIIN SUNIS WAAQA TURE → WANNI HUNDINUU ISAAN TA'E.

Yohaannis 1:1 himaannoo sadii tokkicha keessatti kenna. Himaannoo sadan keessaa tokkoon tokkoon isaanii barbaachisaadha. Himaannoon jalqabaa "Dubbichi jalqaba ture" jedhu. Dubbichi, maqaa Ilma Waaqayyoo dura dhagna namaa hin uffatin, qabu, qabxii jalqabaa hin qabu ture. Himaannoon lammaffaa "Dubbichi Waaqayyoo wajjin ture" jedhu. Dubbichi salphaatti maqaa Waaqa Abbaa kaan miti, sababiin isaas namni tokko mataa isaa wajjin jiraachuu hin danda'uuf. Himaannoon sadaffaa "Dubbichi Waaqayyoo ture" jedhu. Dubbichi uumamaa xiqqaa Waaqayyoo bira dhaabbatu miti. Himaannoo sadan keessaa tokko haquun himicha Yohaannis barreesse irraa adda ta'e uuma.

G2. Yohannis 1:14 Dubbiin foon ta'ee nu gidduu jiraate. Nus ulfina isaa, ulfina Ilma Tokkicha ayyaanaa fi dhugaadhaan guutamee Abbaa biraa dhufe sanaa argineerra. **[G4637 skenoo ■]**

DUBBIIN SUN FOON TA'EE, GIDDUU KEENYA JIRAATE → ULFINA ISAA, AKKA ULFINA ILMA TOKKICHA ABBAA IRRAA DHALATEE SANAA ARGINEE.

MUL'ATA ADDAA, TAATE TOKKO — dunkaana gammoojjii keessa jiruu fi dunkaana dhagna namaa

Ba'uu 25:8 “Ergasii akka isaan iddoo qulqulluu naa qopheessan godhi; anis gidduu isaanii nan jiraadha. **ERGASII AKKA ISAAN IDDOO QULQULLUU NAA QOPHEESSAN GODHI → ANIS GIDDUU ISAANII NAN JIRAADHA.**

Yohannis 1:14 Dubbiin foon ta'ee nu gidduu jiraate. Nus ulfina isaa, ulfina Ilma Tokkicha ayyaanaa fi dhugaadhaan guutamee Abbaa biraa dhufe sanaa argineerra.

DUBBICHIS FOON TA'E, GIDDUU KEENYAS NI JIRAATE.

(Yaada koo dhuunfaa: Jaalqabuma Yohaannis "jiraate" jedhee Yohaannis 1:14 keessatti itti fayyadame jechi Giriikii skenoo (G4637) jedhu. Skenoo jechuun dunkaana dhaabuu fi dunkaana sana keessa jiraachuu jechuudha. Bara durii, Waaqayyoo Israa'eloonni akka isaan gidduu jiraatuuf dunkaana ijaaran akka isaan hojjetan isaanitti hime; isaanis gogaa, muka, fi warqee irraa ijaaran (Eksoodus 25:8). Yohaannis 1:14 keessatti, fakkeenya kun deebi'ee ni mul'ata, garuu dunkaanni sun dhagna namaa ta'a. Dunkaanni gammoojjii keessatti ijaarame dhugaa Yohaannis ibsu kanaaf fakkeenya jalqabaa ture, kanaanis gara dhagna Yesus Kristoos akeeka. Kakuun Haaraa dunkaana sana akka gaaddidduutti, fakkeenya gara Yesus Kristoos akeekutti, erga wanti gaaddidduun sun itti akeekaa ture mul'ifamee booda qofa ni ibsa. Yohaannis kana Yohaannis 1:14 keessatti ifatti dubbata.)

G3. Qolosaayis 1:15 Inni fakkaattii Waaqa hin mul'anne sanaa ti; uumama hundaafis hangafa. (16) Wanni hundinuu isumaan uumameetii: Wanni samii keessaa fi lafa irraa, wanni mul'atuu fi hin mul'anne, teessoowwan yookaan humnoonni yookaan bulchitoonni yookaan taayitaawwan, wanni hundinuu isumaan, isumaaf uumaman. (17) Inni waan hunda dura jira; wanni hundinuu isumaan wal qabatee dhaabata.

ISAAN HUNDINUU ISAAN UUMAMAN + INNI WANTA HUNDA DURA JIRA → ISAANIINIS WANTOONNI HUNDINUU WAL QABATANII JIRU.

G4. Qolosaayis 2:9 Guutummaan Waaqummaa hundinuu fooniin Kiristoos keessa jiraataatii; (10) isinis Kiristoos isa humnaa fi taayitaa hunda irratti mataa ta'e sanaan guutamtaniirtu.

ISA KEESSA GUUTUUN WAAQUMMAA HUNDAA FOONIIN JIRAATA → ISIN ISA KEESSATTI GUUTUU DHAFTU.

G5. AKKAAM ISA ARGACHUU DANDEENYU — INNI ESSA ILAALLU NUTTI HIME

Yohannis 5:39 Isin Katabbiiwwan Qulqulluudhaan jireenya bara baraa arganna jettanii waan yaaddaniif Katabbiiwwan Qulqulluu sana qorattu. Katabbiiwwan Qulqulluun kunneenis waa'ee koo dhugaa ba'u; (40) isin garuu jireenya argachuudhaaf gara koo dhufuu hin barbaaddan.

KITAABOTA QULQULLUU QORADHAA → ISAAN WARRA NAAF RAGAA BA'ANI DHA.

(Yaada koo dhuunfaa: Yesus wanta kana Yohannis 5:39-40 keessatti namoota yeroo sanatti lubbuun jiraatan hunda caalaa Katabbiiwwan Qulqulluu beekaniif dubbate. Isaan Katabbiiwwan sana dubbisanii himuu ni danda'u turan. Yesus isaaniiin Katabbiiwwan Qulqulluu guutummaatti isaan qalbeeffatan hundi isa argisiisaa akka turan, ta'innu isaan lubbuu argachuuf gara isaa dhufuu akka hin barbaanne itti hime. Dubbii Katabbii Qulqulluu beekuun nama dubbiin sun waa'ee

isaa dubbatu beekuu wajjin wal qixa miti. Lubbuu argachuuf iddoo biraa ilaaluun hin jiru. Yesus miira keessan sakatta'aa hin jedhe. Inni Katabbiiwwan Qulqulluu sakatta'aa jedhe.)

G6. Luqaas 24:25 Innis akkana isaaniin jedhe; “Isin yaa warra hin hubannee fi warra waan raajonni dubbatan hunda amanuuttis mataa jabaattan! (26) Kiristoos waan kana hundaan dhiphatee ergasii immoo ulfina isaatti galuu hin qabu turee?” (27) Innis Musee fi raajota hunda irraa jalqabee waan Katabbiiwwan Qulqulluu hunda keessatti waa’ee isaa dubbatame isaaniif ibse.

MUSEE FI RAAJOTA HUNDA IRRAA JALQABEE → WAAN OFII ISAA ILAALU HUNDA KATABBII QULQULLUU HUNDA KEESSATTI ISAANIIF HIIKE.

G7. Luqaas 24:32 Isaanis, “Yeroo inni karaatti nu wajjin dubbachaa turee fi yeroo inni Katabbiiwwan Qulqulluu nuu ibsaa ture sana, garaan keenya nu keessatti boba’aa hin turree?” jedhanii wal gaafatan.

GARAAN KEENYA YEROO INNI KARAATTI NU DUBBISUU FI YEROO INNI CAAFATA QULQULLUU NUUF HIIKE, KEESSA GUBATAA HIN TURRE?

G8. Luqaas 24:44 Innis, “Yeroo ani isin bira turetti, ‘Wanni seera Musee keessatti, kitaabota raajotaatii fi kitaaba faarfannaa keessatti waa’ee koo barreeffame hundi raawwatamuu qaba’ jedhee isinitti hime sun isa kana” jedheen. (45) Innis akka isaan Katabbiiwwan Qulqulluu hubataniif qalbii isaanii baneef.

WANTOOTNI SEERA MUSEE, RAABOOTAA, FI FAARFANNAA KEESSATTI NA ILAALCHISEE BARREEFFAMAN HUNDI NI RAAWWATAMUU QABU → ERGASII SAMMUU ISAANII BANE.

(Yaada koo dhuunfaa: Luqaas 24:44-45 gaaffii qorannoon kun guutuun gaafatu deebii kenna. Deebiin kun afaan Yesuus, erga Yesuus awwaalcha keessaa ka’ee booda dubbatame irraa dhufa. Yesuus kutaawwan Testamentii Moofaa sadan maqaa dha’e: seera Musee, raajota, fi Faarfannaa. Kutaawwan sadan kun waliin Testamentii Moofaa guutuu ta’u. Yesuus Testamentii Moofaa guutuun waan waa’ee isaa dubbatu of keessaa qaba jedhe. Yesuus Testamentii Moofaa keessaa kutaa muraasa qofatu waa’ee isaa dubbata hin jenne. Ergasii Yesuus barattoota isaatiif waan lama adda addaa raawwate. Yesuus KITAABA QULQULLUU barattootaaf bane. Yesuus HUBANNAA barattootaa bane. Namni waan lamaan kanaa hunda barbaada. Namni Kitaaba Qulqulluu guutuu harka isaatti qabatee, garuu ammas Yesuus akka Yesuusin Kitaaba Qulqulluu keessatti argu ija isaa akka baniif barbaachisa. Kitaaba Qulqulluu dubbisi. Akka Yesuus Kitaaba Qulqulluu siif banu isa kadhadhu. Kitaaba Qulqulluu dubbisuu itti fufi.)

G9. 1 Yohannis 1:1 Nu waa’ee Dubbii jireenyaa kan jalqabaa kaasee ture, kan dhageenye, kan ija keenyaan argine, kan ilaallee fi kan harki keenyas qaqqabe kana labsina. (2) Jireenyi mul’ateera; nus isa argineerra; dhugaas ni baanaaf; nu jireenya bara baraa isa Abbaa wajjin turee fi isa nutti mul’ate sana isinitti labsina. (3) Akka isinis nu wajjin tokkummaa qabaattaniif waan arginee fi waan dhageenye isinitti labsina. Tokkummaan keenyas Abbaa fi Ilma isaa Yesuus Kiristoos wajjin.

DHAGA'AME + IJA KEENYAAN ARGAME + ILAALAME + HARKA KEENYAAN QAQQABAME → JIREENYA BARA BARAA SANA, KAN ABBAA WAJJIN TURE, KAN NUUF MUL'ATES.

Yaada koo dhuunfaa: Yohaannis 1 Yohaannis 1:1 keessatti miira namaa kaka'umsaan tarreesse: dhaga'ame, argame, xiyyeeffannoodhaan ilaalame, akkasumas harka keenyaan tuqame. Yohaannis miira yookaan yaada tokko ibsaa hin jiru. Yohaannis nama isaan waliin nyaata nyaatan tokko ibsaa jira. Sentensii wal fakkaataa keessatti, Yohaannis nama sana "jireenya bara baraa kan Abbaa bira ture" jedhee waama. Namni ergamoonni harka isaaniitiin tuqan sun, nama uumama dura Abbaa bira ture sana. Kun himannaa guutuu 1 Yohaannis 1:1-3 keessa jiruudha. Yohaannis akka inni dhugaa baatuu himannaa kanaa ta'e ibsa, akka inni yaad-rimee himannaa kanaa hin taane.

H. DUUTI MAALIIF AKKAS TA'UU QABDE — RIQICHA GARA WAAQAYYOOTTI DEEBI'U

H1. RAKKINA IFATTI HIMAME

Isaayyaas 59:2 Yakki keessan garuu Waaqa keessaniin gargar isin baaseera; akka inni isin hin dhageenyeef, cubbuun keessan fuula isaa isin duraa dhokseera.

YAKKI KEESSAN GARUU WAAQA KEESSANIIN GARGAR ISIN BAASEERA.

Roomaa 3:23 sababii hundi isaanii iyyuu cubbuu hojjetaniif isaan ulfina Waaqaa irraa citaniiruutii; **SABABII HUNDI ISAANII IYYUU CUBBUU HOJJETANIIF ISAAN ULFINA WAAQAA IRRAA CITANIIRUUTII.**

Maaliif Dhiiga, Wanta Salphaa Ta'e Osoo Hin Taane

Ibroota 9:22 Dhugumaan akka seeraatti wantoota muraasa malee wanni hundinuu dhiigaan qulqulleeffama; dhiigni dhangalaafamu malees dhiifamni cubbuu hin jiru. **[G859 aphesis ■]**
DHIIGNI DHANGALAAFAMU MALEES DHIIFAMNI CUBBUU HIN JIRU.

Lewwota 17:11 Sababii jireenya waan lubbuu qabu tokkoo dhiiga keessa jiruuf ani ittiin araara lubbuu keessaniif buusuudhaaf dhiiga sana iddoo aarsaa irratti isinii kenneera; wanni jireenya namaatiif araara buusus dhiiga.

JIREENYA FOONII DHIIGA KEESSA JIRA → DHIIGNI SANA LUBBUUF ARAARA BAASA.

Ibroota 10:4 Sababiin isaas dhiigni korommiitii fi dhiigni re’ootaa gonkumaa cubbuu dhabamsiisuu hin danda’uutii.

SABABIIN ISAAS DHIIGNI KOROMMIITII FI DHIIGNI RE’OOTAA GONKUMAA CUBBUU DHABAMSIISUU HIN DANDA’UUTII.

(Yaada koo dhuunfaa: Wantoota sadan kana walitti fiduun sirna aarsaa durii guutuu ni ibsa. Jireenya dhiiga keessa jira. Cubbuun jireenya nama gaafata. Bara durii, aarsaan horii araara (haguuggii yeroodhaaf cubbuu dhoksuu kan sadarkaa nama fuula Waaqayyoo duratti deebisu) guyyaa guyyaan, waggoota dhibbootaaf kenna ture. Ibroonni ifatti ni dubbata akka aarsaan horii cubbuu gonkumaa balleessuu hin dandeenye. Yoos aarsaawwan sun hundinuu maaliif turan? Isaan liqii cubbuu ifatti hin kaffalamin ta’e turaniiru. Isaan yaadannoo dheeraa, irra deddeebiin ta’e, kan guyyuu jireenya tokko liqii ta’ee jiraachuu isaa yaadachiisu turan; hanga duuti tokko liqii cubbuu guutummaatti kaffaluu danda’u sun dhufutti yaadannoo sana iddoo isaanii tursiisan.)

H3. INNI HAMMA KAM GADI BU’E

Filiphisiyuus 2:5 Yaadni Kiristoos Yesuus keessa ture sun, isin keessas haa jiraatu. (6) Inni utuma bifa Waaqaatiin jiruu, wal qixxummaa Waaqa wajjin qabu // akka waan irraa fudhatameetti hin lakkoofne; (7) qooda kanaa inni bifa garbaa uffatee fakkaattii namaa fudhachuudhaan duwwaa of godhe. (8) Bifa namaa uffatee argamuudhaanis, gad of deebise; du’aaf jechuunis du’a fannoo irraatiif iyyuu ni ajajame!

BIFA WAAQAYYOO KEESSA TURUUSAATIIN → BIFA GARBICHAA OFITTI FUDHATE → HANGA DU’AATTI, DU’A FANNOO ILLEEN AJAJAMAA TA’E.

(Yaada koo dhuunfaa: Tartiiba gadi bu’iinsaa Filiphisiyuus 2:6-8 keessatti argamu hubadhu. Yesuus bifa Waaqaa keessa ture. Yesuus ulfina isaa irraa duwwaa ta’e. Yesuus bifa hojjetaa fudhate. Yesuus fakkaattii namootaa uffate. Yesuus of gad qabe. Yesuus ajajamaa ta’e. Yesuus ni du’e. Phaawulos ergasii jechoota lama, kanneen himni sun dirqamaan hin barbaachifne, dabale: "hamma du’a fannoo iyyuu." Yesuus du’uu isaa qofa dubbachuun Phaawulosiif ga’aa hin turre. Haala addaa du’a Yesuus keessatti argamu kun qooda barbaachisaa yaada Phaawulos ti.)

H4. WAAN DHUGUMAAN ISA GATII TA’E — DURAAN DUBBATAME, ERGASIIS AMMAS DUBBATAME

Isaayyaas 50:6 Ani warra na rukutanitti dugda koo, warra areeda narraa buqqisanitti immoo maddii koo nan kenne; yeroo isaan natti qoosanii hancufa natti tufanitti, ani fuula koo isaan hin dhokfanne.

ANI WARRA NA RUKUTANITTI DUGDA KOO → YEROO ISAAN NATTI QOOSANII HANCUFA NATTI TUFANITTI, ANI FUULA KOO ISAAN HIN DHOKFANNE.

Faarfannaa 22:16 Saroonni na marsaniiru; gareen namoota hamoo na marseera; isaanis harkaa fi miilla koo waraananii fullaasaniiru. (17) Ani lafee koo hunda lakkaa’uu nan danda’a; isaanis ija babaasanii na ilaalu; akkas ta’uu koottis ni gammadu. (18) Isaan wayyaa koo hiratan; uffata koottis ixaa buufatan.

HARKA KOOFII MILLA KOO NI URURSAN → UFFATA KOO GIDDUU ISAANITTI WAL QOODAN, HUUCUU KOOTIIFIS IXAA BUUSAN.

Maatewos 27:35 ↗ *read this in your Bible*

ISA FANNISANII, UFFATA ISAA IXAA BUUSUUDHAAN GAR GARA QOODAN → AKKA WANTI DUBBATAME SUN RAAWWATAMUUF.

Yohannis 19:34 Loltoota sana keessaa inni tokko garuu eeboodhaan cinaacha isaa waraane; yeruma sana dhiignii fi bishaan ba’e.

EEBOON CINAACHA ISAA WARAANE → YEROMA SANA DHIIGAA FI BISHAAN ISA KEESSAA BAHE.

(Yaada koo dhuunfaa: Daawit waa’ee harkaa fi miilla waraanamanii Faarfannaa 22 keessatti barreesse. Daawit waa’ee loltoota uffata isaa hiratanii Faarfannaa 22 keessatti barreesse. Daawit kana kan barreesse waggoota kuma tokko dura,

utuu namni Israa'el keessa jiraatu tokko iyyuu fannisiisa hin argin. Daawit waan ofii isaatti dhaqqabe hin ibsine. Maatewos jaarraawwan booda, erga fannisiisni Yesuus ta'ee booda barreesse. Maatewos loltoonni waan Faarfannaa 22 keessatti ibsame sana sirriitti akka raawwatan katabe. Maatewos sababii loltoonni waan kana godhaniif akkas jedhee ibse: "kun akka raawwatamuuf." Odeeffannoo lamaan walitti ilaali. Daawit odeeffannoo isaa kan barreesse gara fuulduraatti ilaaluun, akka fannisiisni sun ta'u beekuu dhabee ture. Maatewos odeeffannoo isaa kan barreesse duubatti gara fannisiisaatti ilaaluun, akka fannisiisni sun hin taane gantee ture.)

H5. DU'ICHI MAALIIF TA'E — RIIQOO, BALAA MITI

Roomaa 5:8 Garuu utuma nu cubbamoota taanee jirruu Kiristoos nuuf jedhee du'e; kunis jaalala Waaqni nuuf qabu argisiisa. **[G2644 katallasso ■]** (9) Egaa nu amma erga dhiiga isaatiin qajeeltota taasifamnee, akkam karuma isaatiin dheekkamsa Waaqaa jalaa hin baane ree! (10) Nu utuu diinota Waaqaa taanee jirruu erga du'a ilma isaatiin isatti araaramnee, erga isatti araaramnee booddee immoo hammam caalaa jireenya isaatiin hin fayyinu ree!

UTUU NUTI HANGA CUBBAMOOTA TAANEE JIRRUU, KIRISTOOS NUUF DU'E → DU'A ILMA ISAATIIN WAAQAYYO WAJJIN NAGAA GOONE.

2 Qorontos 5:18 Kun hundinuus Waaqa Kiristoosiin ofitti nu araarsee fi tajaajila araaraa nuu kenne sana irraa dhufe; **[G2643 katallage ■]** (19) kunis, Waaqni cubbuu namootaa isaanitti lakkaa'uu dhiisuudhaan Kiristoosiin addunyaa ofitti araarsaa ture jechuu dha. Innis ergaa araaraa sana imaanaa nutti kenneera. (20) Kanaafuu nu bakka bu'oota Kiristoos; Waaqni karaa keenyaan isin sossobata; nus akka isin Waaqatti araaramtaniif qooda Kiristoos taanee isin kadhanna. (21) Akka nu isumaan qajeelummaa Waaqaa taanuuf Waaqni nuuf jedhee Kiristoos isa cubbuu hin qabne sana cubbuu godhe. **WAAQAYYO KIRISTOOS KEESSA TAA'EE, ADDUNYAA OFITTI ARARSIISAA TURE → ISA CUBBUU HIN BEEKNE, NUUF CUBBUU GODHE.**

1 Xiimotewos 2:5 Waaqni tokkicha; Waaqaa fi nama gidduu immoo gidduu galeessa tokkotu jira; innis Kiristoos Yesuus isa nama ta'ee dha; (6) Yesuus kunis isa furii ta'ee nama hundaaf dabarsee of kennee dha; kunis yeroo isaatti mirkaneeffameera.

WAAQA TOKKO + ARGAMSIISAA TOKKO WAAQAYYOO FI NAMOOTAA GIDDUUTTI, NAMA KIRISTOS YESUUS.

(Yaada koo dhuunfaa: Araarsaan (namni gidduu garee lama wal irraa citee jirruu dhaabatee garee lamaan walitti deebisu) guutummaatti garee lamaan kan ta'uu qaba, yoo kanaa achii araarsaa ta'uu hin danda'u. Waan 1 Ximotewos 2:5 araarsaan akka ta'e jedhu ilaali: "namticha Kiristoos Yesuus." Inni nama ta'uu qaba, yoo kanaa achii bakka namni dhaabatuu dhaabatee, du'a namummaa du'uu hin danda'u. Amma waan 2 Qorontos 5:19 du'a sana keessatti dhugaa ta'e jedhu ilaali: "Waaqni Kiristoos keessa ture." Innis Waaqa ta'uu qaba, yoo kanaa achii du'ni isaa namuma tokko biraa du'uu qofa ta'a, kan nama tokkoofuu fayyina (badii fi adabbii badii jalaa oolfamuu) hin kennineef. Kanaafuu deebiin gaaffii "Yesuus eenyu?" gaaffii cinaa qofa kan barattoota qorattootaaf ta'e miti. Barsiisni fayyinaa guutuun isa irratti hundaa'a.)

H6. BOFA UTUBAA IRRATTI FE'AME — FAKKEENYA DURII INNI OFITTI HIIKE

Lakkoobsa 21:8 Waaqayyo Museedhaan akkana jedhe; “Bofa tokko tolchiitii utubaatti fannisi; namni bofni idde kam iyyuu bofa ati tolchite sana ilaalee jiraachuu danda'a.” (9) Museen bofa naasii tokko tolchee utubaatti fannise. Ergasiis namni bofti idde kam iyyuu yeroo bofa naasii sana ilaalu ni jiraata ture.

NAMA CIININ RUKUTAME HUNDI, YEROO ISA ILAALU, NI JIRAATA.

FUULEE ADDAA, TAATEE TOKKICHA — utubaa gammoojjii keessaa, fi fannoo gaara irraa

Yohannis 3:14 Akkuma Museen gammoojjii keessatti bofa fannise sana Ilmi Namaas fannifamuu qaba. (15) Kunis akka namni isatti amanu hundi jireenya bara baraa qabaatuuf.” (16) Kan isatti amanu hundi jireenya bara baraa akka qabaatuuf malee akka hin badneef, Waaqni hamma ilma isaa tokkicha kennutti addunyaa jaallateeraatii. (17) Waaqni karaa isaatiin addunyaa fayyisuudhaaf malee addunyaatti muruuf ilma isaa gara addunyaatti hin ergineetii.

AKKA MUSEN BOSONAA KEESSATTI BOFA OL KAASE, AKKASUMAS ILMI NAMAA OL KAAFAMUU QABA → NAMA ISATTI AMANU KAMIYYUU AKKA HIN BADNEEF.

(Yaada koo dhuunfaa: Walitti dhufeenyi kun kan gidduu Lakkoobsa 21 fi Yohannis 3 jiru kan qorannoon kun uume miti. Yesuus walitti dhufeenya kana ifatti, sagalee guddaan, waa'ee eenyummaa isaa mataa isaa dubbate. Namoonni gammoojjii keessatti du'aa jiran akka ofii isaanii sirreessan, akka jabaatan, yookiin akka fayyina argatan hin ajajamne. Isaan waan Waaqayyo siliba irratti ol kaase sana ilaaluuf ajajaman. Warri ilaalan ni jiraatan. Amma taatee lamaan walitti qabnee kutaa ajaa'ibaa ta'e hubadhu. Bofni naasii siliba irratti ol kaafame, bifa waan namoota ilaalan ajjeesaa jiru sanaan ijaarame. Phaawulos waa'ee fannoo dhugaa ajaa'ibaa ta'e wal fakkaatu dubbata, Yesuus cubbuu tokko illee hin beekin, garuu nuuf cubbuu ta'uuf GODHAME jedhee (2 Qorontos 5:21). Fayyinni sun bifa akkuma abaarsa sanaan ol kaafame.)

I. ABBAAN MATUMAAN ILMA "WAAQA" FI "GOOFTAA" JEDHEE WAAMA

I1. Ibroota 1:1 Bara durii Waaqni yeroo baay'ee fi karaa adda addaatiin raajotaan abbootii keenyatti dubbatee ture; (2) bara dhumaa kana keessa garuu Ilma isaa kan inni dhaaltuu waan hundumaa godhee muudeen nutti dubbate; isumaanis addunyaawwan uume. (3) Ilmi calaqqisa ulfina Waaqaa ti; eenyummaa Waaqaas akkuma jirutti mul'isa; dubbii isaa humna qabeessa sanaanis waan hunda hirkisee baata. Innis erga cubbuu keenya nurraa qulqulleessee booddee samii irra mirga Waaqa ulfina qabeessa sanaa taa'e.

ILMA ISAATIIN NUTTI DUBBATEERA + ISAANIS ADDUNYAA UUMEERA → IFA ULFINA ISAA, FAKKII BAREEDINA JIREENYA ISAAS.

I2. Ibroota 1:5 Waaqni ergamoota keessaa isa kamiin, “Ati Ilma koo ti; ani har’a si dhalcheera” Yookaan isa kamiin, “Ani isaaf Abbaa nan ta’a; innis Ilma naa ta’a” jedhee beeka? **[G4416 prototokos ■]** (6) Akkasumas Waaqni yommuu Ilma isaa hangafa gara addunyaa kanaatti ergutti, “Ergamoonni Waaqaa hundi isa haa waaqeffatan” jedha.

WAAQNI ERGAMOOTA KEESSAA ISA KAMIIN, “ATI ILMA KOO TI?” → ERGAMOONNI WAAQAA HUNDI ISA HAA WAAQEFFATAN” JEDHA.

(Yaada koo dhuunfaa: Boqonnaan jalqabaa kitaaba Ibrootaa guutuun falmii dheeraa tokko dhiyeessa. Falmiin kunis Ilmichi ergamaa hin taane, yoom iyyuu ergamaa hin turre kan jedhu dha. Qorannoo yeroo dheeraaf fuula hedduu waa'ee fakkeenya "ergamaa Waaqayyoo" jedhamu irratti dabarse tokko keessatti kutaan kun xiyyeeffannaa argachuuf mala. Jechi Ibrootaa malak jedhu ergaa tokko ibsa. Ilmi Waaqayyoo mataan isaa Macaafa Wangeela Duriitti yeroo yeroon ergaa sana raawwatee ture. Haa ta'u malee, barreessaan kitaaba Ibrootaa nama kamiyyuu Ilmicha ergamoota uumaman keessatti akka ramaduu hin eeyyamu. Ergamoonni Ilmicha waaqeffachuuf ajajamu.)

I3. Ibroota 1:8 Waa'ee Ilmaa garuu akkana jedha; “Yaa Waaqayyo, teessoon kee bara baraa hamma bara baraatti ni jiraata; bokkuun qajeelummaas bokkuu mootummaa keetii ni ta’a. (9) Ati qajeelummaa jaallatte; jal’ina immoo ni jibbite; kanaafuu Waaqayyo Waaqni kee zayitii gammachuutiin si dibee, hiriyoota kee si caalchise.” (10) Akkasumas inni akkana jedha; “Yaa Gooftaa, ati jalqabatti lafa hundeessite; samiiwwanis hojii harka keetii ti. (11) Isaan ni badu; ati garuu ni jiraata; hundumti isaanii akkuma uffataa ni moofa’u; (12) ati akkuma wayyaatti isaan marta; isaan akkuma uffataatti geeddaramu; ati garuu sanuma; umuriin kees gonkumaa dhuma hin qabu.”

ILMA SANAAF IMMOO AKKAS JEDHE: YAA WAAQAYYO, TEESSOON KEE BARA BARAA HAMMA BARA BARAATTI → YAA GOOFTAA, ATI JALQABA LAFA HUNDEESSITE.

(Yaada koo dhuunfaa: Ibroota 1:8 jecha shanan jalqabaa deebi’ii dubbisi: “Ilma isaa garuu akkas jedheen.” Kun yaada barreessaa kitaaba Ibrootaa Yesuus waa'ee isaa qabu miti. Kun Waaqa Abbaan Ilma sanaan kallattiin dubbachuu isaa kan galmeesse dha. Abbaan Ilma sana “Yaa Waaqayyo” jedhee waama, ergasii immoo “Gooftaa” jedhee waama, achumaan lafaa fi samiiwwan uumuun Ilma sanatti kenna. Namni tokko Ilmi Waaqayyo jedhamee Caaffata Qulqullaa’oo keessatti gonkumaa hin waamamne jedhee falmuu barbaadu, kaayyoo kana, iddoo Abbaan Ilma sana Waaqayyo jedhee waame kana, ilaaluu qaba.)

ILAALCHA ADDA, TAATEE TOKKO — FAARFANNAA MOOTIIF BARREEFFAME, ABBAAN IMMOO ILMA ISAATIIF DUBBATE

Faarfannaa 45:6 Yaa Waaqayyo, teessoon kee bara baraa hamma bara baraatti ni jiraata; bokkuun qajeelummaas bokkuu mootummaa keetii ni ta’a. (7) Ati qajeelummaa jaallatta; jal’ina immoo ni jibbite; kanaafuu Waaqayyo, Waaqni kee hiriyoota kee caalaatti, zayitiidhaan gammachuu si dibeera.

YAA WAAQAYYO, TEESSOON KEE BARA BARAA HAMMA BARA BARAATTI NI JIRAATA → KANAAFUU WAAQAYYO, WAAQNI KEE HIRIYOOTA KEE CAALAATTI, ZAYITIIDHAAN GAMMACHUU SI DIBEERA.

Faarfannaa 102:25 Ati jalqabatti lafa hundeessite; samiiwwanis hojii harka keetii ti. (26) Isaan ni badu; ati garuu ni jiraatta; hundumti isaanii akkuma wayyaa ni dhumu. Ati akkuma uffataa isaan geeddarta; isaanis ni badu. (27) Ati garuu sanuma; umuriin kees gonkumaa dhuma hin qabu.

ATI JALQABATTI LAF HUNDEESSITE → UMURIIN KEES GONKUMAA DHUMA HIN QABU.

(Yaadonni koo dhuunfaa: Kun iddoo dubbisuun barruulee lama walitti dhiyeessuun hojii dhugaa hojjetuu dha. Faarfannaa 45 faarfannaa cidhaa dha. Faarfannaa 102 kadhaa nama rakkoo keessa jiruu dha. Faarfannaa 102 keessatti, jechoonni sun Waaqayyootti, Waaqa Israa'el, kan addunyaa uumeetti dubbatamu. Faarfannoonni lachuu dhaloota Yesus Beetlihem keessatti waggoota dhibbaan dura barreeffaman. Ibroota 1 faarfannoota lachuu caqasa. Ibroota 1 faarfannoota lachuu akka dubbii Waaqa Abbaa taasissee dhiyeessa. Ibroota 1 faarfannoota lachuu ilma irratti hojii irra oolcha. Garaagarummaa xixiqqoo jechoota gidduu, faarfannoota jalqabaa fi caqasoota Ibroota 1 keessatti argaman gidduu jiru hubadhaa. Kitaabni Qulqulluun garaagarummaa xixiqqoo kana hin dhoksu, qorannoon kunis akkasuma isaan hin dhoksu. Wanti faarfannoota fi Ibroota 1 gidduu hin jijjiramne immoo eenyummaa nama jechoonni sun waa'ee isaa dubbatamaniif ti.)

J. WAAQAYYO GOOFTAA KOOTIIN NI JEDHE — KEEYYATA MORMII XUMURE

J1. Faarfannaa 110:1 Waaqayyo, gooftaa kootiin: “Hamma ani diinota kee ejjeta miilla keetii godhutti, karaa mirga koo taa’i” jedhe. **[H113 adown ■] [H3068 Yehovah ■]** (2) Waaqayyo, “Diinota kee gidduutti mo’i” jedhee bokkuu aangoo keetii Xiyoonii siif erga.

WAAQAYYOTU GOOFTAA KOOTIIN JEDHE, HARKA MIRGA KOO TAA'I → HANGA ANI DIINOTA KEE EJJETA MILLEE KEE GOCHUTTI.

(Yaada koo dhuunfaa: Sararri tokko kun Faarfannaa 110:1 keessatti yaada dubbisa jalqabaatiin mul'atu caalaa hiika guddaa qaba. Afaan Ingiliffaatti, jechoonni lamaan "Lord" jedhamanii barreeffamu. Mallattoon garaagarummaa isaanii tokkicha ta'e barreeffama qubee gurguddaatiin. Jechi jalqabaa qubee gurguddaadhaan "LORD" jedhamee barreeffama. Jechi lammaffaan qubee gurguddaadhaan hin barreeffamne. Afaan Ingiliffaa jalatti, kun jechoota Ibrootaa lama adda addaa ti. Jechi Ibrootaa jalqabaa maqaa kakuu Waaqayyoo, Yehowaa (H3068) ti. Qubeen gurguddaan KJV keessatti yeroo hunda kan agarsiisu jechi Ibrootaa jala jiru Yehowaa ta'uu isaa ti. Jechi Ibrootaa lammaffaan immoo adown (H113), jecha gooftaa ykn bulchaa ibsuu dha. Bifti jecha kanaa kan asitti fayyadame "Gooftaa koo" jedhee dubbisama. Daawit, faarfannaa kana barreessuu isaatiin, Waaqayyo nama Daawit "Gooftaa koo" jedhu tokkotti dubbachaa akka jiru galmeesse. Amma gaaffii ifa ta'e kana yaadi. Daawit mootii Israa'el ture. Gooftaan isaa eenyu ture? Deebiin kun ammoo yeroo ati waadaa Waaqayyoo yaadattu caalaatti nama ajaa'ibaa ta'a: Waaqayyo Kiristoos maatii Daawit keessaa, dhaloota booda akka dhufu waadaa gale. Namni tokko akkasumatti ilma ilmaan isaa (great-grandson) isaa "Gooftaa koo" jedhee hin waamu.)

J2. INNI MATUMAAN ISAAN GAAFATE, NAMNI KAMIYYUU DEEBISUU HIN DANDEENYE

Maatewos 22:41 ➤ *read this in your Bible*

DAAWIT YOO ISA GOOFTAA JEDHEE WAAMEE, INNI AKKAMITTI ILMA ISAA TA'A? → NAMNI TOKKOYYUU DUBBII TOKKOOFIS ISAAF DEEBISUU HIN DANDEENYE.

(Yaada koo dhuunfaa: Yesuus gaaffii isa mataa isaatiin gaafate sana deebii isaa Fariisota hin himne, Maatewos 22:41-46 keessatti. Isa gaafatee osoo hin deebisin dhiise. Hamma ammaatti illee deebii malee jira, ammas deebii tokkicha isa tolu qofa qaba. Kiristoos akkuma foonii ilma Daawit, akkuma waan Daawit dhalachuu isaa dura ture sanaa immoo Gooftaa Daawit ti.)

J3. PHEXROS GUYA WALDAAN KIRISTAANAA JALQABDE KEESSA CAQASICHA WAL FAKKAATU FAYYADAME

Hojii 2:32 Yesuusuma kana Waaqni du'aa kaaseera; nu hundinuu dhuga baatota waan kanaa ti. (33) Kanaaf inni gara mirga Waaqaatti ol ol jedhee, abdii Hafuura Qulqulluu Abbaa biraa fuudhee waan isin amma argitanii fi dhageessan kana dhangalaase. (34) Daawit gara samiitti ol hin baaneetii; inni mataan isaa garuu akkana jedha: “Gooftaan Gooftaa kootiin akkana jedhe; “Gara mirga koo taa’i; (35) hamma ani diinota kee ejjeta miilla keetii siif godhutti.” ’ (36) “Kanaafuu Yesuusuma isin fanniftan kana akka Waaqni Gooftaa fi Kiristoos isa godhe manni Israa'el hundi dhugumaan haa beeku.”

DAAWIT GARA SAMIITTI OL HIN BA'IN → WAAQAYYOS YESUUS ISA ISIN FANNISTAN KANA GOOFTAA FI KIRISTOOS GODHEE GODHEERA.

(Yaada koo dhuunfaa: Falmiin Phexros kan Hojii Ergamootaa 2:29-36 keessatti argamu gabaabaa dha. Falmiin Phexros ogummaa tokko illee hin barbaachisu. Daawit waa'ee nama harka mirga Waaqayyooitti taa'e barreesse. Daawit gonkumaa ol ba'ee harka mirga Waaqayyooitti hin taane. Namni tokko dhaqee awwaala Daawit ilaaluu ni danda'a, jedha Phexros muraasa dura. Kanaafuu, Faarfannichi waa'ee Daawit hin turre. Phexros ergasii nama Faarfannichi waa'oo isaa dubbate sana maqaa isaatiin ni beeksisa. Phexros nama kana maqaa isaatiin, tasgabbii tokko malee ni beeksisa: "Yesus isuma isin fannifne." Phexros nama kana "Gooftaa fi Kiristoos" jedhee waama.)

J4. FAARFANNAA SANATU WANTA TOKKO DABALATAA HIMA — IBROOTA IRRATTI MORMII GUUTUU IJAARA

Faarfannaa 110:4 Waaqayyo, “Akka sirna Malkiiseedeqitti, ati luba bara baraa ti” jedhee kakateera. Inni yaada isaa hin geeddaru.

WAAQAYYO, “AKKA SIRNA MALKIISEDEQITTI → ATI LUBA BARA BARAA TI” JEDHEE KAKATEERA. INNI YAADA ISAA HIN GEEDDARU.

Ibroota 5:5 Kiristoosis akkasuma luba ol aanaa ta'uuf of hin ulfeessine. Waaqni garuu, “Ati ilma koo ti; ani har'a si dhalcheera” jedheen. (6) Iddoo biraattis, “Akkuma sirna Malkiiseedeqitti, ati luba bara baraa ti” jedha.

KIRISTOOSIS AKKASUMA LUBA OL AANAA TA'UUF OF HIN ULFEESSINE → AKKUMA SIRNA MALKIISEDEQITTI, ATI LUBA BARA BARAA TI” JEDHA.

Ibroota 7:3 Inni abbaa yookaan haadha hin qabu; hidda dhalootaas hin qabu; jalqaba guyyootaa yookaan dhuma jireenyaas hin qabu; inni akkuma ilma Waaqaatti luba bara baraa ta'ee jiraata.

JALQABA BAROOTAA YOOKAAN DHUMA JIREENYAA HIN QABU → LUBA TA'EE BARA BARAAN JIRAATA.

Ibroota 7:24 Yesuus garuu waan bara baraan jiraatuuf lubummaa hin geeddaramne qaba. (25) Kanaaf inni yeroo hundumaa waan isaaniif kadhachuuf jiraatuuf warra karaa isaatiin gara Waaqaa dhufan guutumaan guutuutti fayyisuu ni danda'a.

INNI BARA BARAAN NI JIRAATA + LUBUMMAA HIN JIJJIIRAMNE QABA → INNI GUUTUUTTI ISAAN FAYYISUU NI DANDA'A.

(Yaada koo dhuunfaa: Faarfannaan gabaabaan tokko waan baay'ee of keessaa qaba. Faarfannaan 110ffaan nama Daawit Gooftaa isaa jedhee waamu, kan mirga Waaqayyoo tiyfamee taa'u sana maqaa dhaan ibsa. Faarfannaan 110ffaan mootii Xiyoon irraa bulchu maqaa dhaan ibsa. Faarfannaan 110ffaan luba bara baraa, kan sadarkaa lubummaa Israa'el caalaa dullooma ta'e, kan Waaqayyo kakuudhaan mirkaneesse kan Waaqayyo deebisee hin fudhanne maqaa dhaan ibsa. Israa'el durii keessatti, seerichi hojii mootummaa fi hojii lubummaa gargar qaba ture. Namni tokko seericha jalatti hojii lamaan qabachuu hin danda'u ture. Faarfannaan 110ffaan garuu hojii lamaan nama tokkotti kenna. Kitaabni Ibroota boqonnaawwan hedduu itti fayyadamee eenyummaa namicha sanaa ibsuuf dabarsa.)

K. AWWAALCHA KEESSAA KAAFAME — ISIN KEESSA JIRAACHUU

K1. DHUGAA SANA MATAA ISAA, AKKASUMAS AKKAMITTI DABARFAMEE KENNAME

1 Qorontos 15:3 Anis waanan fudhadhe duraan dursee dabarseen isinitti kenneeraatii; akka Katabbiiwwan Qulqulluun dubbatanitti, Kiristoos cubbuu keenyaaf jedhee du'e; (4) ni awwaalames; akka Katabbiiwwan Qulqulluun dubbatanitti guyyaa sadaffaatti du'aa kaafame.

KIRISTOOS AKKUMA CAAFATA QULQULLUUN JEDHUTTI CUBBUU KEENYAUF DU'E + AWWAALAME + GUYAAY SADAFFAATTI DU'AA KA'E.

1 Qorontos 15:20 Amma garuu Kiristoos warra boqotaniif hangafa ta'ee dhugumaan warra du'an keessaa kaafameera.

KIRISTOOS WARRA DU'AN KEESSAA KA'EERA, WARRA RAFANII JIRAN KEESSAA HANGAFA TA'EERA.

Du'aa Ka'uunsaa Waa'ee Isaa Maal Mirkaneesse

Roomaa 1:3 Wangeelichis waa'ee ilma isaa kan akka namummaatti sanyii Daawit irraa dhalatee (4) akka Hafuura qulqullummaatti immoo warra du'an keessaa ka'uu isaatiin ilma Waaqaa humna

qabeessa ta'uun isaa labsamee dha; innis Gooftaa keenya Yesuus Kiristoos.

FOON ISAATIIN SANYII DAAWIT IRRAA DHALATE → DUUTII IRRAA KA'UU ISAATIIN HUMNAAN ILMA WAAQAYYOO TA'UUN ISAA MUL'ATE.

(Yaada koo dhuunfaa: Phaawulos deebii walakkaa lamaan isaa tokkicha keessatti ammas, tartiibaan, Roomaa 1:3-4 keessatti kaa'a. Yesus maatii Daawit irraa, foon keessatti dhufe. Yesus humnaan Ilma Waaqayyoo ta'uu isaatiin, awwaala keessaa ba'uudhaan mul'ifame. Namni kamiyyuu Ilma Waaqayyoo ta'uu isaa himachuu danda'a. Yesus qofatu du'aa ka'uudhaan himannaan sun mirkanaa'e.)

K3. KAKUUN MOOFAAN DURSEE ISA DUBBATE

Faarfannaa 16:10 ati sii'ool keessatti na hin dhiiftuutii, yookaan amanamaan kee akka tortoru hin gootu. (11) Ati karaa jireenyaa na barsiifta; fuula kee durattis gammachuudhaan na guutta; gara mirga keetii gammachuu bara baraatu jira.

ATI SII'OL KEESSATTI NA HIN DHIIFTUUTII → YOOKAAN AMANAMAAN KEE AKKA TORTORU HIN GOOTU.

Hojii 2:29 “Yaa obboloota, akka Daawit hangafni abbootii durii sun du'ee awwaalame, awwaalli isaas hamma har'aatti asuma akka jiru ani ija jabaadhee isinitti himuu nan danda'a. (30) Innis waan raajii tureef akka Waaqni sanyii isaa keessaa nama tokko teessoo isaa irra teessisuuf akka kakatee waadaa galeefii ture beeke. (31) Innis waa'ee du'aa ka'uu Kiristoos, lubbuun isaa sii'ool keessatti akka hin hafin, yookaan foon isaas akka hin tortorin duraan dursee argee dubbate.

DAAWIT DU'EE AWWAALAME → INNI KANA DURA ARGEE WA'EE DU'AA KA'UU KIRISTOOS DUBBATE.

K4. AMMAS — INNI SABA FAYYISE KEESSA JIRAATA

Roomaa 8:11 Hafuurri Waaqaa inni Yesuus warra du'an keessaa kaase sun yoo isin keessa jiraate garuu, inni Kiristoos Yesuus warra du'an keessaa kaase sun karaa Hafuura isaa kan isin keessa jiruutiin dhagna keessan isa du'uufis jireenya kenna.

HAFUURRI ISA YESUUSIN DU'AA KAASE ISIN KEESSA JIRAATA → INNIS DHAGNA KEESSAN KAN DU'U SANA NI JIREESSA.

Galaatiyaa 2:20 Ani Kiristoos wajjin fannifameera; si'achi Kiristoositu na keessa jiraata malee kan jiraatu ana miti. Ani jireenya amma fooniin jiraadhu kana amantii Ilma Waaqaa isa na jaallatee naaf jedhee of kennetti qabuun nan jiraadha.

ANI KRISTOOSIN WALIIN FANNIFAMEERA → ANA MITI, GAROO KRISTOOSTU NA KEESSA JIRAATA.

Qolosaayis 1:27 Waaqni badhaadhummaan ulfina icciitii kanaa hammam guddaa akka ta'e Namoota Ormaa gidduutti qulqulloota isaatti beeksisuu filateera; icciitiin kunis Kiristoos, abdii ulfinaa isa isin keessa jiruu dha. **[G3466 musterion ■]**

ICCITIIN KUN = KIRISTOS ISIN KEESSA JIRU, ABDII ULFINAA.

Yohannis 14:23 Yesuusis akkana jedhee deebiseef; “Namni na jaallatu kam iyyuu dubbii koo ni eega. Abbaan koo isa ni jaallata; nus gara isaa ni dhufna; iddoo jireenyaas isa wajjin ni godhanna.

NAMNI NA JAALATU DUBBII KOO NI EEGA → NUTI GARA ISAA DHUFNEE ISA WAJJIN NI JIRAANNA.

(Yaada koo dhuunfaa: Sirna qorannoo kanaa hanga xumurasatti hordofi. Yesuus utuu wanti tokko iyyuu hin uumamin dura Abbaa wajjin ture. Yesuus Kitaaba Qulqulluu Seera Duraatti namootatti mul'ate, namoonni sunis ni jiraatan. Yesuus magaalaa xiqqoo tokko keessatti dubartii irraa dhalate. Yesuus tulluu irratti, muka irratti, magaalaa alatti ajjeafame. Yesuus awwaalcha keessaa ba'e. Kitaabni Qulqulluun amma Yesuus namoota KEESSA jiraachuu dubbata. Xumurri kun kan sirni qorannoo kun jalqabaa kaasee itti geessaa jiruudha. Kaayyoon qorannoo kanaa yeroo tokkoyyuu falmii "Yesuus eenyu?" jedhu injifachuu hin turre. Kaayyoon qorannoo kanaa, isa waan kana hunda ta'e sun si keessa jiraachuu barbaaduudha. Yohaannis 14:23 ilaali: "nu ni dhufna" jedhamee kaa'ame. Sagaleen baay'inaa isa Uumama 1:26 keessatti Kitaaba Qulqulluu banee kun ammas asitti ni argama.)

L. INNI NI DEEBI'A — FILANNOO BARA BARAAF TURU

L1. INNI NI DHUFA, IJJI HUNDINUU ISA ARGU

Hojii 1:9 Erga inni waan kana dubbatee booddee utuma isaan ilaalanuu ol fudhatame; duumessis ija isaanii duraa isa dhokse. (10) Yeroo inni ol ba'aa turettis, utuma isaan xiyyeeffatanii gara Samii ilaalaa

jiranuu namoonni uffata adaadii uffatan lama isaan bira dhadhaabatan. (11) Akkanas jedhaniin; “Yaa namoota Galiilaa, isin maaliif as dhadhaabattanii gara Samii ilaaltu? Yesuus innumti isin biraa samiitti ol fudhatame kun, akkuma isin utuu inni samiitti ol ba’uu argitan kana deebi’ee ni dhufa.”

YESUUS INNUMTI ISIN BIRAA SAMIITTI OL FUDHATAME KUN, AKKUMA ISIN UTUU INNI SAMIITTI OL BA’UU ARGITAN KANA DEEBI’EE NI DHUFA.

Mul’ata 1:7 “Kunoo, inni duumessa wajjin dhufa; iji hundinuu, warri isa waraanan iyyuu isa ni argu;” saboonni lafaa hundinuus “sababii isaatiif ni wawwaatu.” Akkasuma ta’a! Ameen.

IJJI HUNDI ISA NI ARGU; WARRI ISA WARAANAN ILLEE NI ARGU.

L2. 2 Tasaloniiqee 1:7 isin warra rakkattaniif, nuufis boqonnaa ni kenna. Kunis yommuu Gooftaan Yesuus ibidda balali’uun ergamoota isaa humna qabeeyyii wajjin samii irraa mul’atutti ta’a.

[G1557 ekdikesis ■] (8) Inni warra Waaqa hin beeknee fi warra wangeela Gooftaa keenya Yesuusiif hin ajajamne ni adaba. (9) Isaanis fuula Gooftaa duraa fi ulfina humna isaa irraa fageeffamanii badiisa bara baraatii ni adabamu; (10) kunis guyyaa inni qulqulloota isaatiin kabajamuu fi warra amanan hundumaa gidduutti dingisiifatamuuf dhufutti ta’a. Isinis waan dhuga ba’umsa keenya amantaniif isaanitti lakkaa’amtu.

IBIDDA BOBA’U KEESSATTI WARRA WAAQAYYON HIN BEEKNE, WARRA WANGEELA HIN AJAJAMNES HAALOO BA’UUDHAAN → YEROO INNI QULQULLOOTA ISAA KEESSATTI ULFAATU DHUFU.

(Yaada koo dhuunfaa: 2 Tasaloniiqee 1:8 suutaan dubbisi. 2 Tasaloniiqee 1:8 gareewwan lama, tokko qofa hin taane, maqaa dhaha. Garee jalqabaa Waaqa hin BEEKNE. Garee lammaffaan wangeela hin AJAJAMNE. Beekuun fi ajajamuun lakkoofsa wal fakkaatuun keessatti maxxanfamanii dhahaman. 2 Tasaloniiqee 1:10, kan gaaleen tokkoo taate, ilaali. Dhufaatiin Yesuus tokkicha kan garee tokkoof ibidda ta’e, garee kaaniif immoo ulfina ta’a. Kun taatee tokko qofa. Nama tokko taatee kana keessa gama isa kamitu jiru, amma murtaa’a, boru miti.)

L3. Mul’ata 19:11 Anis samii baname nan arge; kunoo, farda adii tokkotu ture; inni farda sana yaabbatus Amanamaa fi Dhugaa jedhama. Innis qajeelummaadhaan murteessa; waraana kaasas. (12) Iji isaa akka arraba ibiddaa ti; mataa isaa irras gonfoo baay’eetu jira. Innis maqaa isa irratti barreeffame kan isa malee namni tokko iyyuu hin beekne tokko qaba. (13) Innis uffata dhiiga keessa cuuphame tokko uffata; maqaan isaas Dubbii Waaqaa jedhama.

INNI ISA IRRA TAA’E SUN AMANAMAA FI DHUGAA JEDHAMEE MOGGAAFAME → MAQAAN ISAAS DUBBII WAAQAYYOO JEDHAMA.

Mul’ata 19:16 Innis uffata isaatii fi gudeeda isaa irratti maqaa barreeffame tokko qaba; maqaan sunis akkana jedha: Mootii Moototaa fi Gooftaa Gooftotaa.

MOOTOTA IRRATTI MOOTICHA, GOOFTOTA IRRATTI GOOFTICHA.

(Yaada koo dhuunfaa: Tuqaa xiqqaa Mul’ata 19:12 keessa jiru hubadhu. Yesuus maqaa namni tokko iyyuu hin beekne kan qabu ture; garuu inni qofti maqaa sana beeka. Maqaawwan qorannoon kun kennameef caqasa wal fakkaatuu keessatti argamu. Maqaawwan sun Amanamaadhaa fi Dhugaa, Dubbii Waaqayyoo, Mootii moototaa fi Gooftaa gooftotaa ti.)

L4. KITAABOTNI BANAMAN

Mul’ata 20:11 Anis teessoo adii guddaa tokkoo fi isa teessicha irra taa’e nan arge. Laftii fi samiin fuula isaa duraa ni baqatan; iddoonis isaaniif hin argamne. (12) Warri du’anis xinnaa guddaan fuula teessichaa dura dhaabatanii nan arge; kitaabonnis ni banaman; akkasumas kitaabni biraa jechuunis kitaabni jireenyaa ni baname. Warra du’anis akkuma kitaabota keessatti galmeeffametti, akkuma hojii isaan duraan hojjetaniitti murtiin ni kennameef. (13) Galaannis warra du’an kanneen isa keessa turan of keessaa baasee kenne; duutii fi Sii’oolis warra du’an kanneen isaan keessa turan of keessaa baasanii kennan; namni hundis akkuma hojii isaatti murtii argate. (14) Ergasiis duutii fi Sii’ool haroo ibiddaatti gad darbataman. Haroon ibiddaa kunis du’a lammaffaa ti. (15) Namni maqaan isaa kitaaba jireenyaa keessatti hin galmeeffamin kam iyyuu haroo ibiddaatti gad darbatame.

KITAABOTNI BANAMAN + KITAABNI BIRAA TOKKOS BANAME, KUNIS KITAABA JIREENYAATI → NAMNI KITAABA JIREENYAA KEESSATTI BARREEFAMEE HIN ARGAMNE KAMIYYUU HAMMA IBIDDAATTI DARBATAME.

(Yaada koo dhuunfaa: Mul’ata 20:12 keessatti kitaabota gosa lamaa teessoo biratti ni argamu. Kitaabni tokko wanta namoonni hojjetan galmeessa. Kitaabni kaan immoo maqaalee galmeessa, kan kitaaba jireenyaa jedhamu. Mul’ata 20:12

tun wanti kitaabota hojii keessatti barreeffameen namni tokko akka fayye hin dubbatu. Mul'ata 20:15 tun wanti bu'aa murteesse tokko, maqaan namaa kitaaba jireenyaa keessatti barreeffamuu isaa yookaan dhabuu isaa ti jetti.)

L5. FILANNOO, AKKUMA MACAAFNI QULQULLUUN WAAN TOKKO IBSU HUNDA IFATTI DUBBATE

Yohannis 3:18 Kan isatti amanutti hin muramu; kan isatti hin amanne garuu waan inni maqaa Ilma Waaqaa tokkichaatti hin amaniniif ammuma iyyuu itti murameera.

NAMNI HIN AMANNE DURAAN DURSEE MURTEEFFAMEERA.

Yohannis 3:36 Namni Ilmatti amanu jireenya bara baraa qaba; namni Ilmaaf hin ajajamne garuu dheekkamsa Waaqaatu isa irra jiraata malee jireenya hin argu.”

NAMNI ILMATTI AMANU JIREENYA BARA BARAA QABA.

Roomaa 6:23 Mindaan cubbuu du'aatii; kennaan Waaqaa garuu karaa Gooftaa keenya Kiristoos Yesuusiin jireenya bara baraa ti.

MINDAAN CUBBUU DU'AATII → KENNAAN WAAQAA GARUU KARAA GOOFTAA KEENYA KIRISTOOS YESUUSIIN JIREENYA BARA BARAA TI.

(Yaada kiyya dhuunfaa: Roomaa 6:23 caqasa gidduu qorannoo guutuu kanaa ti. Roomaa 6:23 murtaa'aa gabaabaa tokko kutaa lama qabu dha. Cubbuun kaffaltii isaaf kaffalamuu qabu qaba, kaffaltiin sunis du'a. Kaffaltiin sun karaa lamaan keessaa tokkoon raawwatama. Yookaan namni kaffaltii sana mataa isaatiin, bara baraan kaffala, yookaan namni waan Yesus dursee kaffale akka kennaatti fudhata. Filannoon guutuun kanuma. Namni tokkos filannoo kana godhuu jalaa hin baqatu, sababiin isaas filachuu dhabuun mataan isaa karaa jalqabaa filachuu waliin wal qixa waan ta'eef. Wanti qorannoo kana keessa jiru hundi, "namoota haa uumnu" jedhu Uumama 1:26 irraa kaasee hanga teessoo Mul'ata 20 tti, gara murtii tokkichaa kanaatti nama geessaa jira. Ammas yeroon murtii kana gochuuf jiru hin dhumne. Yesus ammas ni waamaa jira.)

L6. Hojii 4:12 Fayyinni nama biraa tokko irraa iyyuu hin argamu; maqaan nu ittiin fayyifamnu kan samii gaditti namootaaf kenname biraa tokko iyyuu hin jiruutii.”

FAYYINNI NAMA BIRAA TOKKO IRRAA IYYUU HIN ARGAMU → MAQAAN NU ITTIIN FAYYIFAMNU KAN SAMII GADITTI NAMOOTAAF KENNAME BIRAA TOKKO IYYUU HIN JIRUUTII.

CUFA

Mul'ata 22:17 Hafuurichii fi misirrittiin, “Kottu!” jedhu; namni dhaga'us, “Kottu!” haa jedhu; namni dheebote haa dhufu; kan barbaadu bishaan jireenyaa tola haa fudhatu.

HAFUURICHII FI MISIRRITTIIN, “KOTTU → KAN BARBAADU BISHAAN JIREENYAA TOLA HAA FUDHATU.

Yohannis 3:17 Waaqni karaa isaatiin addunyaa fayyisuudhaaf malee addunyaatti muruuf Ilma isaa gara addunyaatti hin ergineetii.

WAAQAYYO ILMA ISAA ADDUNYAA MURTEESSUUF GARA ADDUNYAATTI HIN ERGINE → ADDUNYAAN KARAA ISAATIIN AKKA FAYYUUF MALEE.

(Yaada koo kan dhuunfaa: Afeerrii Kitaaba Qulqulluu keessatti isa dhumaa tokko malee kan bilisaan kennamu, kan nama kamiifuu kennamu. Jechi itti fayyadamame "namni kamiyyuu" jedhu. Jechi sun kaayyoodhaan eenyu iyyuu ala hin hambisu. Nama hunda irra hamaa kan qorannoo kana dubbisu yookaan nama waggoota dheeraaf tuqa "lakkii" jedhee ture iyyuu ala hin hambisu. Yesus, kan waan kana hunda ta'e, isatu "Kottu" jedhaa jiru. Namni tokko kan gochuu qabu bishaan jireenyaa dhufee fudhachuu qofa.)

QORAMA LEENJII

1. Uumama 1:26 — Waaqayyos ni jedhe, Kottaa namicha bifa keenyaan uumnaa:

- a) fakkeenya keenyaan
- b) kunoo, baay'ee gaarii ture
- c) bifa Waaqayyootiin isa uume

2. Isaayaas 7:14 — Kunoo, durbi ni ulfoofti, ilmas ni deessi:

- a) maqaa isaa immoo Yesuus jedhii moggaafadhu

- b) maqaa isaas Immaanuu'eel jettee ni moggaaf
- c) maqaa isaas Amaanu'eel jedhanii waamu

Manoan haadha manaa isaatiin ni jedhe, Nu dhugumaan ni duuna:

- a) sababiin isaa ani nama arraba xuraa'aa qabuu dha
- b) iddoo ati irra dhaabatte lafa qulqulluudhaa
- c) sababii nu Waaqayyoon argineef

4. Faarfannaa 110:1 — Waaqayyo Gooftaa kootiin, Mirga koo taa'i, jedhe:

- a) hamma diinota kee ejjeta miilla kee godhutti
- b) diinota kee gidduutti bulchi
- c) hamma diinota kee ejjeta miilla kee taasisutti

5. Ibroota 1:8 — Ilma isaatiif garuu akkas jedha: Teessoon kee, Yaa Waaqayyo, bara baraa hanga bara baraatti in jiraata:

- a) bokkuun qajeelummaa bokkuu mootummaa keetiiti
- b) uleen mootummaa keetii ulee qajeelaa dha
- c) bulchiinsis gatiittii isaa irra jiraata

6. Uumama 22:8 — Waaqayyo mataan isaa hoolaa aarsaa gubamuuf ta'u ni kenna:

- a) ilma isaa Yisaaq irratti kaa'e
- b) akkasitti isaan lamaan wal faana deeman
- c) kunoo ibidda fi muka

7. 2 Tasaloniiqee 1:9 — Warri fuula Gooftaa duraa balleessaa bara baraatiin adabaman:

- a) fi ulfina humna isaa irraa
- b) kunis du'a lammaffaa
- c) fi ulfina surraa isaatiif

FURTUU DEEBII: 1-a, 2-b, 3-c, 4-c, 5-a, 6-b, 7-a

RAGAALEE DEEBII KANA DUUBA JIRAN

Deebiin kun sagalee barreessaa tokkoo qofa irratti hin hundoofne. Musee, Iyaasuu, barreessaan kitaaba Abbootii Murtii, barreessaan kitaabota Seenaa (Chronicles), fi Daawwit hundi isaan itti gumaachu. Akkasumas Isaayaas, Miikiyaas, fi Malaakiin itti gumaachu. Akkasumas Maatewos, Luqaas, fi Yohaannis itti gumaachu. Phexros Guyyaa Argansaa (Pentekoosxee) irratti dubbata. Fiiliphos karaa gammoojjii irratti dubbata. Phaawulos xalayaalee saddeet keessatti barreessa. Barreessaan kitaaba Ibroota isa xumura. Kun sagalee kudha shan, kitaabota Macaafa Qulqulluu digdamii saddeet keessatti, boqonnaa jalqabaa kitaaba Uumamaa irraa hanga boqonnaa dhumaa kitaaba Mul'ataa. Sagaleewwan kudha shan hundi waa'ee nama tokkoo waan wal fakkaatu dubbatu.

AKKA QORANNOON KUN DAMEEFAME

AKKAATAA GAADDIDUUN IFATTI AKEEKUU: MUKNI DUGDA YISIHAAQ IRRA KAA'AME (UUMAMA 22:6) FI FANNOO DUGDA ILMAA IRRA KAA'AME (YOHAAANNIS 19:17). GAADDIDUUN TULLUU IRRATTI MUL'ATE. DHAGNI IMMOO MAGAALAA ALATTI MUL'ATE.

JECHOONNI AKKAMITTI BARBAACHISAN: JECHA INGILIFFAA TOKKO "LORD" JEDHU JECHOOTA IBROOTAA LAMA FAARFANNAA 110:1 KEESSATTI BAKKA BU'A. JECHOONNI IBROOTAA LAMAAN SUN YHOVAA (H3068) FI ADOON (H113). FALMIIN GUUTUUN YESUS MAATEWOS 22:45 KEESSATTI DHIHEESSE ADDUMMAA KANARRATTI HUNDAA'A.

→ KUN AKKAATAA SIIF TA'U: YESUUS NAMTICHA DHUFE QOFA MITI. YESUUS NAMTICHA DHUFEE JIRU QOFA MITI. YESUUS NAMA AMMA SIIN KEESSA JIRAACHUU BARBAADU DHA (QOLOSAAIIS 1:27, GALAATIYAA 2:20).

KUN BARA BARAAF MAAL AKKA ARGISIISU: MINDAAN CUBBUU DU'A. KENNAAN WAAQAYYOO IMMOO JIREENYA BARA BARAA KAN KARAA YESUUS KIRISTOOS GOOFTAA KEENYAATIIN ARGAMU (ROOMAA 6:23). KUNNEEN KARAAWWAN LAMA QOFA KAN NAMNI ITTIIN LIQII CUBBUU KAFFALU.

KARAA GARA BIRAA: FAARFANNAA 110:4 FI KITAABA IBROOTAA BOQONNAA 7 BARSIIA GUUTUU LUBUMMAA MALKIISEEDQ GARA BANU. BARSIIINI KUN MOOTII FI LUBA NAMA TOKKO KEESSATTI WALITTI DHUFAN, SEERICHA CAALAA UMURII DHEERAA QABU, KAKUU WAAQAYYO HIN DEEBIFNE TOKKON KAKAME IBSA. BARSIIINI KUN QORANNOO GUUTUU MATAA ISAA ARGACHUU QABA.

→ KARAA BINEENSAA: "NU" FI "KEENYA" KAN UUMAMA 1:26 KEESSAA, "WAAQAYYO TOKKICHA" KAN KEESSA DEEBII 6:4 WALIIN WALITTI HIDHAMEE, QORANNOO GUUTUU WAAQUMMAA GARA BANUUDHAAF NU GEESSA. WAAQUMMAAN WAAQA TOKKICHA, ABBAA, ILMA, FI HAFUURA QULQULLUU AKKA NAMOOTAA ADDA ADDAATTI MACAFA QULQULLUU GUUTUU KEESSATTI MAQAAN ISAANII KA'E OF KEESSAA QABA. QORANNOON KUN QOFTI QARQARA QORANNOO GUUTUU SANAA TUQE.

→ KARAA BOSONAA: 2 TASALONIIQEE 1:7-10 FI MUL'ATA 19:11-16, BARSIIA GUUTUU DEEBI'IIINSA YESUUS ILAALCHISU BANU. BARSIIINI KUN MIRKANA'UMMAA DEEBI'IIINSA YESUUS, TASUMA TA'UU DEEBI'IIINSA YESUUS, FI AJAJA EEGGACHUU DEEBI'IIINSA YESUUS DABALATA. IFATTI DUBBADHU: CAQASNI QULQULLUUN MIRKANA'UMMAA DEEBI'IIINSA YESUUS NI DUBBATA, GARUU SAGANTAA DEEBI'IIINSA YESUUS KENNUU NI DIDA (MAATEWOS 24:36, HOJII 1:7). TAJAJILLI KUN AKKASUMAS SAGANTAA DEEBI'IIINSA YESUUS KENNUU NI DIDA.

KARAA GARA BIRAA: UUMAMA 3:15, SANYIIN DUBARTII, HIDDA GUUTUU SANYII WAADAA GALAME GARA BANAMA. HIDDI KUN ABRAHAAM (UUMAMA 22:18) KEESSA, DAAWIT (FAARFANNAA 132:11) KEESSA DARBEE, GALAATIYAA 3:16 KEESSATTI IFATTI MAQAAN ISAA DHAHAME.

→ MUL'ATA TA'UU DANDA'U: YAAQOOB NAMA ISA WALIIN LOLAA TURE SANA MAQAA ISAA AKKA ITTI HIMU UUMAMAA 32 KEESSATTI GAAFATE, GARUU NI DIDAME (UUMAMAA 32:29). MAANOYAAN ERGAMAA WAAQAYYOO MAQAA ISAA AKKA ITTI HIMU GAAFATE, DEEBIIN ISAA IMMOO MAQICHI PILIY (H6383) JEDHAMU, KAN BEEKAMUU HIN DANDEENYE AKKA DINQISIISAA TA'E TURE (MURAASOTA 13:18). ISAAYAAS ERGASII AKKANA JEDHA: MUCAAN NUUF DHALATU MOGGAAFAMA AJAA'IBSIISAA, PELE (H6382), HIDDA DUBBII SANUMA IRRAA MAQAA ITTI MOGGAASAMA (ISAAYAAS 9:6). MAQAAN KAKUU MOOFAA KEESSATTI DHOKFAMEE TURE, DAA'IMA TOKKO IRRATTI NI LABSAMA. DHUMA MACAFA QULQULLUU IRRATTI, YESUS FARDA ADII YAABBATEE SAMII KEESSAA YEROO BA'U, MAQAA NAMA TOKKO IYYUU HIN BEEKNE, ISA QOFATU BEEKA (MUL'ATA 19:12). MAQAAN SUN NI KENNAMA, MAQAAN SUNIS AMMA ILLEE QORANNOO KANA CAALAA GAD FAGOO DHA.

AFEERSA BANAA — ATI ENYU TAATE, DUBBISUU ITTI FUFU

Qorannoo kana dubbisuuf Kiristiyaana ta'uu hin barbaachisu. Wantoonni baay'een asitti si fide ta'uu danda'u. Barbaacha tokkotu asitti si fide ta'uu danda'a. Falmiin tokko asitti si fide ta'uu danda'a. Gaaffiin waggoota heddu of keessaa qabaatte asitti si fide ta'uu danda'a. Amantii nama biraatiif qabdu jaalala asitti si fide ta'uu danda'a. Wanti marti marsariitii kana irra jiru kan kee ti, kaffaltii malee, afaan keetiin. Nuti maqaa kee gaafanne hin beeknu. Nuti biyya kee gaafanne hin beeknu. Nuti waan ati amantu gaafanne hin beeknu. Qorannoon tokko Yesuusiin guutummaatti ibsuu hin danda'u. Nuti waan qabnu hunda gaaffii kanaaf kenninee jirra; ta'us qorannoon kun ammayyuu karaa tokko qofa Kitaaba Qulqulluu keessa deemee dabarse. Yesuus utuu jalqabni hin jiraatin dur ture. Yesuus amma ni jira. Yesuus deebi'ee ni dhufa. Fuulli tokko waan kana hunda xumurree ibsuu hin danda'u. Qorannooleen dabalataa asumatti eeggachaa jiru. Qorannooleen araaraa irratti xiyyeeffatan asumatti eeggachaa jiru. Qorannooleen ogummaa irratti xiyyeeffatan asumatti eeggachaa jiru. Qorannooleen beekumsa irratti xiyyeeffatan asumatti eeggachaa jiru. Qorannooleen obsa irratti xiyyeeffatan asumatti eeggachaa jiru. Qorannooleen Waaqa sodaachuu irratti xiyyeeffatan asumatti eeggachaa jiru. Qorannooleen dabalataa dhufaa jiru. Qorannoolee kana tartiiba ati barbaaddeen dubbisi. Yeroo deemtu maddoota keenya ilaali. Wanti xiqqoo qorannoolee kana keessa jiru hundi guutummaatti barreeffameera, kaayyoo qabaatee. Ati yeroo kamiyyuu dubbii keenya fudhachuu hin qabdu. Wanti xiqqoo hunda ofii keetiin madaaluu ni dandeessa.

Affeerraan tokko kan kana boodaa jira. Nu affeerraan sun akka dhokatetti hin fakkeessinu. Affeerraan sun qorannoo waan namni fayyuuf gochuu qabu ilaalchisu dha. Yoo amma dubbisuu barbaadde, qorannoo sana amma dubbisi. Yoo wanti biraa dursanii dubbisuu barbaadde, wanti biraa

dursii dubbisi. Namni tokko iyyuu hin lakkaawwu. Balballi haala kamiin iyyuu banaa ta'ee jira. Phaawulos dubbiiwwan armaan gadii magaalaa iddoowwan aarsaa waaqota kan Waaqa isaa hin taane guutame keessatti dubbate. Phaawulos dubbiiwwan kana namoota Phaawulosin akka magaalaa sanatti dhufuuf hin gaafanne dubbate:

Hojii 17:26 Inni saboota hunda nama tokko irraa uumee akka isaan lafa hunda irra jiraatan godhe; bara jireenyaa kan isaanii kennamee fi daarii lafa isaan jiraatanii murteesse. (27) Waaqni yoo tokkoo tokkoo keenya irraa fagoo jiraachuu baate iyyuu akka namoonni isa barbaadanii, tarii carraaqaniis isa argataniif jedhee waan kana godhe.

DHIIGA TOKKO IRRAA SABOOTA NAMAA HUNDA UUME → AKKA ISAAN GOOFTAA BARBAADANII ISA ARGATANIIF + INNI TOKKOO TOKKOO KEENYA IRRAA FAGAATAA MITI.

JECHOOTA IBROOTA

“ergamaa” — H4397 malak — kan ergame; ergamaa; maleykaa

Jechi kun ergaa argisiisa, uumama miti. Jechi kun namoota irratti in fayyadama. Jechi kun raajota irratti in fayyadama. Jechi kun uumamawwan samii irratti in fayyadama. Jechi kun kophaa isaatti wanti namni ergame sun MAAL akka ta'e sitti hin himu. Jechi kun kophaa isaatti namni tokko ergamuu isaa qofa sitti hima. Barreeffamni Macaafa Qulqulluu naannoo isaa jiru wanta hafe sitti himuu qaba. Barreeffamni Macaafa Qulqulluu naannoo isaa jiru seenaawwan kanneen keessatti dhugumaan wanta hafe sitti hima.

“Waaqayyo” — H430 elohim — Waaqayyo; waaqota; Waaqayyo dhugaa

Eloohim jechuun bocaa baay'inaati. Eloohim yeroo hedduu Waaqa dhugaa tokkicha ibsuuf, hojii dubbii mudduu waliin fayyadama. Jechi kun mataan isaa guutuu qorannoon kun ilaalu of keessaa qaba.

“Waaqayyo” — H3068 Yehovah — maqaa kakuu Waaqayyoo, kan KJV keessatti qubee guddaa 'LORD' jedhamee barreeffame

Kakuu Moofaa keessatti bakka jecha GOOFTAA qubee guddaan barreeffame kamitti iyyuu, Yehowaan maqaa Ibraayffaa jecha Ingiliffaa GOOFTAA jalatti argamuudha.

“Gooftaa” — H113 adown — gooftaa; ajajaa; abbaa qabeenyaa; kan bulchu

Faarfannaa 110:1 keessatti, bocni jecha 'adown' 'Gooftaa koo' jedha. Adown jechi Ibrootaa Yehowaa irraa adda ta'edha, kan Yehowaan, Gooftaa Daawitiitti dubbatu, keessatti argamu.

“tokko” — H259 echad — tokko; walitti dhufan; jalqaba

Ekaad jechuun jecha "Waaqayyo Gooftaan keenya Gooftaa tokkicha" jedhu keessatti argamuudha. Ekaad jecha wal fakkaataa kan galgalaa fi ganama guyyaa TOKKO jedhamuuf itti fayyadamameedha. Ekaad ammas jecha wal fakkaataa kan dhiirri fi niitiin isaa foon TOKKO ta'uuf itti fayyadamameedha.

“ilma tokkicha” — H3173 yachiyd — qofa; tokkicha; kophaa jiraatu; jaalatamaa

Uumama 22 keessatti Yisihaaq yeroo sadii "ilma kee tokkicha" jedhamee waamama. Yachiyd jechuun isa tokkicha, kan biraa hin jirre jechuudha.

“muka” — H6086 ets — muka; muka (qoraan); jirma; giraaraa; ulee

Ets jechi Ibrootaa muraasa waan lamaan - muka jiraataa fi muka muramee - hammatu dha. Ets jechi mukaa kan Abrahaam gubbaa Yisihaaq irra kaa'e sanaa dha.

“dinqisiisaa” — H6382 pele — dinqii; ajaa'iba; wanta hubannaa ol ta'e

Pele maqaa jalqabaa mucaadhaaf Isaayaas 9:6 keessatti kenname dha.

“iccitii / dinqisiisaa” — H6383 piliy — dinqisiisaa; dinqisiisaa hamma beekamuu hin dandeenye

Piliy jecha ergamaan Waaqayyoo Maanoohaaf maqaa isaa ibsuuf kenne dha. Piliy hidda dubbii maqaa pele Isaayaas 9:6 irratti argamu wajjin walfakkaata.

“durba” — H5959 almah — dubartii dargaggeettii heerumuu hin baane; durba; intala

Almaan jecha Isaayaas 7:14 keessatti fayyadamamedha.

“Immaan'uuel” — H6005 Immanuwel — Waaqayyo nu wajjin jira

Immaan'uuel maqaa mataan isaa tokkuma sentensii guutuudha. Maatewos maqaa kana dubbistootaaf hiikeera.

“**ajajaa / ilma mootii**” — **H8269 sar** — hoogganaa; angafa; ajajaa; ilma mootii; bulchaa
Sar mataduree namni goraadee luqqifame qabatee Yerikoo alatti of jedhu dha.

“**Ani Jira**” — **H1961 hayah** — ta'uu; jiraachuu; ta'uu
Hayaa jechuun jecha hundee kan "ANI ANI DHA" jedhu jalatti argamu, bosona ibiddaan gubamu sana keessatti dubbatame.

JECHOTA AFAAN GIRIIKII

“**Dubbii**” — **G3056 logos** — jecha; wanti jedhame; wanni dubbatame; ibsa yaadaa
Yohaannis Wangeela Yohaannis dhalootaan hin jalqabu. Yohaannis Wangeela Yohaannis jalqaba duraan jalqaba.

“**jiraate**” — **G4637 skenoo** — dunkaana dhaabuu; qubsuma godhachuu; dunkaana keessa jiraachuu
"Dubbiin sun foon ta'ee, gidduu keenya jiraate." Wabiin kun akkuma namni dunkaana keessa jiraatu, Waaqayyo dhagna namaa keessa jiraachuu isaa ibsa.

“**dhalataa tokkicha**” — **G3439 monogenes** — kan dhalate qofa; kan gosa isaa keessaa tokko qofa; kan gosa isaa keessaa isa qofa jiru
Monogenes Ilma Waaqayyootii ni fayyadama. Monogenes Yisihaaqiifis Ibroota 11:17 keessatti ni fayyadama.

“**beeksise**” — **G1834 exegeomai** — gad baasuu; alatti fiduu; guutummaatti himuu; beeksisuu
Namni tokko iyyuu Waaqayyoon hin argine. Ilmi tokkicha dhalate Waaqayyoon gara iddoo ifaatti baaseera, achittis Waaqayyoon argamuu danda'a.

“**araaramuu**” — **G2644 katallasso** — diinummaa irraa gara michoomaatti jijjiiruu; deebi'anii surraa keessa galchuu
Katallasso jechuun sababa fannoo guutuu jecha tokkoon ibsa.

“**araara**” — **G2643 katallage** — deebi'anii fudhatamuu; gama lamaan adda bahan walitti deebisuu
Kataalaagee jecha kataalaasoo armaan olii wajjin hidda tokko qaba. Kataalaasoon hojii araaraa (michoomni gidduu warra lamaanii kan addaan ba'anii deebifamuu) kan ibsu jecha. Kataalaageen immoo bu'aa araara sanaa kan ibsu jecha.

“**Dhiifama**” — **G859 aphasis** — ergamuu; hiikuu; gadi dhiisuu; dhiifama
Dhiiga dhangala'uu malee, cubbuu balleessuun hin jiru.

“**Iccitii**” — **G3466 musterion** — iccitii; wanta yeroo tokko dhoksaa ture ammoo amma himame
Kitaaba Qulqulluu keessatti, iccitiin gonkumaa hibboo furamuu qabu miti. Iccitiin Kitaaba Qulqulluu keessatti iccitiin Waaqayyo dubbachuuf murteesse dha.

“**haaloo**” — **G1557 ekdikesis** — wanti haqa irraa madde; sirreeffama dogoggora guutuu
Ekdikesis jechi Tasaloniiqee 2ffaa 1:8 keessatti itti fayyadamame dha. Ekdikesis dheekkamsa to'annoo hin qabne hin argisiisu. Ekdikesis murtii qajeelaa guutummaatti raawwatame agarsiisa.

“**hangafa**” — **G4416 prototokos** — hangafa; kan jalqaba dhalate
Abbaan waa'ee Ilmaa "ergamoonni Waaqayyoo hundinuu isaaf haa sagadan" jedha.

SOURCES & CREDITS

Scripture: New Oromo Contemporary Version (CC BY-SA 4.0) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0); Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).